

GAZDASÁGI LAPOK

47. szám.

Megjelenik minden vasárnap

1908. November 22.

Dévai Hitelbank Részvénytársaság Raktárházai.

A Dévai Hitelbank Részvénytársaság igazgatósága felhívja a gazda, kereskedő és iparos közönség figyelmét ujonnan épített modern berendezésű raktáira és vasbeton pinczéire. A raktárházak a dévai állomás pályatestével iparvágány által vannak összekötve s a reexpeditionális díjkiegyenlítés kedvezményét élvezik.

ELVÁLLALJUK:

Gabonának, valamint mindennemű nyerstermékeknek, szesznek, pálinkának beraktározását a legelőnyösebb díjszabások és feltételek mellett.

Előleget nyújtunk minden néven nevezendő árura a legolcsóbb kamatláb mellett a lehető legmagasabb kvótáig, valamint elvállaljuk mindenféle termékek és árucikkek bizományilag való eladását a legmérsékeltebb jutalék mellett.

Elvállaljuk mindenféle árunak fuvarozását, ki- és berakását, kezelését és a szállítmányozási üzlettel járó minden teendők végzését a legmérsékeltebb tételek mellett.

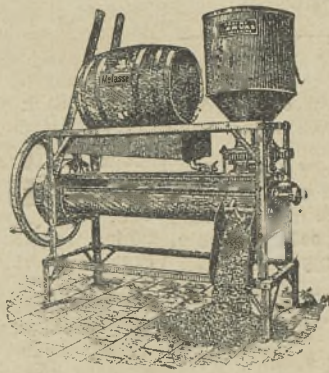
Felhívjuk a közönség figyelmét szesz-szabadraktárrunkra, valamint ujonnan létesített áruosztályunkra, s kívánatra bárkinek megküldjük raktári szabályzatunkat és díjszabásunkat.

Készséggel szolgálunk a legmérsékeltebb speciális ajánlatokkal kérdezősködés esetére.

Minden küldemény a

Dévai Hitelbank Részvénytársaság Raktárházai
czimre küldendő.

Dévai Hitelbank Részvénytársaság Igazgatósága.

Ne vegyünk MELASSE-keverékeket!

Az egyedül megbízható erőtakarmány az, melyet a gazda maga állít elő! Ajánljuk a szabadalmazott, automatikusan adagoló, tetszőleges mennyiségben pontosan keverő „Agrikultura” melasse-erőtakarmány készítő gépeinket kézi vagy hajtóerőre berendezve 3-4 waggou áru előállításánál a gép ára már megtérül. Melasse, szárított répaszelet, korpafélék, mindenféle műtrágyák, „Agrikultura” org. trágya, enyvtelep esontliszt stb. árusítása.

„Agrikultura” mezőgazdákat ellátó részv.-társ.
Iroda és mintatelep: Budapest, V., Zoltán-utca 12.
Sürgönyözim: Oxigen. Telefon: 99-43.

Őszi trágyázáshoz a

Thomassalakliszt

csillag

védjeggyel

helyesen alkalmazva, minlegoesebb foszforosavas munkákkal és arájánlat-

den növénynek legjobb és trágyája. — Kívánatra szak-tal készségesen szolgál

KALMÁR VILMOS

Budapest, VI., Andrassy-ut 49. sz.

a Thomasphosphatfabriken G. m. b. H., Berlin, magyarországi vezérképviselő e.

Óvakodjunk a hamisításoktól Minden zsák ólomzárral és és figyeljünk a védjegyre! tartalomjelzéssel van ellátva!

CLAYTON & SHUTTLEWORTH

Budapest, Váci-körút 68.

által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgépek,

szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, löhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszó- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák,

sorvetőgépek, Planet jr. kapálók, szecska- és répavágók, kukoricza-morzsolók, darálók, őrlőmalmok, egytomas acél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Budapest, VIII., Baross-utca 10. szám.

Alakult 1900.	Biztosítéki alap:	Alakult 1900.
Alapítványok a kormány hozzájárulásával . . .	1,970.340.— kor.	
Tartalékok	764.760.15	

Összesen: 2,735.104.16 kor

1901. évi fölösleg 90.349.— kor.	1904. évi fölösleg 72.488.23 kor
1902. " " 59.782.26 " "	1905. " " 61.730.60 " "
1903. " " 109.331.73 " "	1906. " " 39.243.65 " "

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az ember életére, különféle módoszatok szerint.

Az üzlet-eredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek és az 1901. évi üzletfeleslegből ugy a tűz-, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4 százalékos díjvisszatérítést kaptak.

Az 1902. évi üzlet feleslege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett. — Az 1903. évben a jégkár ellen biztosítottak 4%-os díjvisszatérítést kaptak. — Az 1904. és 1905. évben a jégkár ellen biztosítottak 2-2%-os díjvisszatérítésben részesültek. — Az 1906. évben a jégkár ellen biztosítottak, kik 5-10 évre adták fel biztosításukat, 5% emedményben részesültek.

Biztosítási ajánlatok benyújthatók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

WEISER J. C.

gazdasági gépgyár és vasöntöde Nagy-Kanizsán.
Malomépitészet. *** Teljes szivattyuművek.

AJÁNlja:

Szabad. rendszerű „Egyetlen” magyar lenvető-gépét 27-43 sorral. Szab. „Zala-Drill” sorvető-gépét. Különleges kukoriczavetőgépeket. Mindennemű gazdasági gépet elsőrangú kivitelben. Szecska-, répavágó- és ekékéseket minta szerint. — Öntvényeket nagyban.

Pályázatokhoz csak bizonyítványmások csatolandók. Eredeti bizonyítványok elvesztéséért a kiadóhivatal nem vállal felelősséget.

KIS HIRDETŐ

Kis hirdetések ára: minden egyes szó 4 fillér, csak oly levelek továbbíttatnak, melyek a szükséges postabélyeggel ellátva küldetnek be.

ZSAK PONYVA KÖTÉL
POLLÁK SÁMUEL SZEGED

Alkalmazást keresők.

Irnoki,
 vagy irodagyakornoki állást keres kezdőfizetéssel egy két éves gazdasági tanfolyamot végzett nőtlen, jó írásu egyén. Czim a kiadóhivatalban 1098. szám alatt.

Ispáni
 állást keres kisebb gazdaságban gazdasági tanintézetet végzett, 16 évi gyakorlattal bíró, nőtlen, protestáns vallásu, szerény igényű gazdasz, hol szorgalma, erélye és becsületessége folytán jövőjét megállapíthatná. Járta a szeszgyártásban, dohánytermelésben, cukorrépa-termelésben, hizlalásban, mészkohomok téglagyártásban, tehenészetben és az egyszerű számvitelben. Beszél magyarul és tótul. Bővebb információt nyújt Kriek Aladár ur urad. felügyelő Léva, Szilassy Zoltán ur orsz. képviselő Epest, Köztelek, Gróf Sándor intéző ur Nógrád-Esegen. Megkeresések 1120. sz. alatt a kiadóhivatalba kéretnek.

37 éves
 okleveles állatorvos és gazdasági tanintézetet végzett gazda, ki az állattenyésztés és tejjgazdaság terén kiváló jártassággal, valamint az összes gazdasági teendőkben megfelelő gyakorlattal bír, nagyobb uradalomban megfelelő állást keres. Nagyobb gazdaság perzentuális kezelését is elvállalja. Czim a kiadóhivatalban 1131. sz. alatt.

Szülő-
 és pincekezelői állást keres egy 2 éves vinczellér-iskolát és pinzemesteri tanfolyamot végzett intelligens egyén; több nyelven beszél, mezőgazdaságban is volt már alkalmazva. Az állást január 1-én foglalhatja el. Czim a kiadóhivatalban 1132. szám alatt.

Gőzeke-gépész
 ajánlkozik nagy uradalmakba. Fialat, nős, ügyes, megbízható ember több évi gyakorlattal. Tudakozódók forduljanak e lapok kiadóhivatalához 1143. sz. alatt.

Gazdatiszt,
 38 éves, r. kath., családós, 18 évi gyakorlattal, önálló, nyugdíjkepes, állást keres. Megkeresések F. M. Kondoros, Békésmegye, poste restante kéretnek.

Állást keres
 gazdasági tanintézetet és kereskedelmi akadémiát végzett, gyakorlattal bíró, 25 éves fiatal ember, aki mérlegképes könyvelő. Czim a kiadóhivatalban 1139. szám alatt.

Kulcsári
 állást keres jóírásu onsdörörsvezető, volt fővárosi nyugalmazott 42 éves rendőrelőőr. Felügyeletnél, egy irodai munkában igen használható. Szíves megkeresésekre czim: **Kulcsár, poste restante posta Zámoly, Győrmegeye.**

Kolozsvárt
 vizsgázott, 41 éves, nős, gyermektelen gazdatiszt, ki földmives, tejjgazdasági, szeszfőzői iskolát végzett, stabil-gépkezelő vizsgát tett, szőlőszeti tanfolyamot hallgatott, ugy kötött mint laza birtokon évtizeden át kitűnően gazdálkodik, gabonaművek, ipar- és kereskedelmi növények termesztése, szőlő, komló, gyümölcsös, erdészet telepítése, tejjgazdaság, állattenyésztés, hizlalás, iroda, pénztár kezelésben gyakorlott, Erdélyben állami telepbirtokokat több évig kezelt s jelenleg 1600 holdas birtok önálló intézője, márcziusra hasonló állást keres. Nasz lady István, Nógrádsúrany.

35 éves,
 nős, gyermektelen, elismert gazda, ki földmives iskolai jeles vég bizonyítvánnyal, keszthelyi gazdasági tanintézetből gyakorlati gazdatiszti vizsgával, 17 évi kitűnő gyakorlattal rendelkezik, állást keres. Járta a gazdaság minden ágában, tejjgazdaság, cukorrépa, czirok, czikoria, dohány stb. termelésben. Jelenleg 1500 holdas gazdaság intézője, de kezelt már 4600 holdast is. Czime: Sipcs István intéző, Bárdibükk, Somogyemegeye.

Művelt,
 derék, német gazda, nőtlen, 27 éves, szakiskolai képzettséggel, aki eddig nagyobb, tekintélyes uradalmakban szolgált, kereskedelmi képzettséggel is bír, a legnehezebb gazdasági komplikációk megoldására kész vállalkozni, önálló munkakörrel állást keres 1909. január elsejére. Kiváló jó bizonyítványokkal és ajánlatokkal rendelkezik. Megkeresések „J. V. 9047” jelige alatt Rudolf Mosse Berlin S. W. czimzendők.

Betöltendő állások.

Gazdasági
 összes betöltendő állások közül vannak a 8 év óta fennálló és minden harmadnap megjelenő Országos Pályázati Közlönyben. Ingyen mutatványszám. József-körút 38.

Január elsejére
mechanikus gépész kerestetik, tehát olyan, aki a gépeket kifogástalan, üzemképes állapotban tartani kötelezi magát. Érteni kell a gazdaságban előfordulható összes erő- és munkagépekhez, vízvezeték és világítási berendezésekhez. Olyanok, kik hosszabb gyakorlattal bírnak, küldjék bizonyítvány-másolataikat Szabó János kasznár czimén Csorvársra, Békésmegye.

Több évi gyakorlattal bíró
 okl., vagy gyakorlati vizsgát tett nőtlen segédtiszt kerestetik december 1-ére. Kezdő fizetés havi 60 kor. és teljes ellátás (mosást kivéve). Ajánlatok bizonyítványmásolatokkal, melyek nem küldetnek vissza, Günsberger Ödön czimére kéretnek, Terebezd, u. p. Böhönye, Somogyemegeye.

Nőtlen,
 izr. vallásu, szerény igényű gazdatiszt kerestetik, ki már nagyobb gazdaságokban hosszabb ideig volt alkalmazva, cukorrépa-termelésnél, tejjgazdaságnál jártassággal bír. Ajánlatokat, bizonyítványmásolatokkal együtt Katona István czimre Bars-baracsára beküldendők.

A lébenyszentmiklósi
 uradalomba (Moson m.) 1909 év január hó 1-ére két tehenes gazda kerestetik. Javadalmazás: 284-80 K készpénz, 20 hl. gabona, 1 hl. köleskása, 10 kg. kősó, 511 l. tej, 20 kg. zsír, 200 kéve rőzse, 900 négyeszőgöl tengeriföld, 1 öreg serlés és 2 süldő tartás. Egy szobás lakás. A havonkint kifejt tej után jutalomdíj (4-8 K). Pályázóktól megkívántatik, hogy tejjgazdasági szakiskoláról és több évi gyakorlatról szóló bizonyítványaikat mellékeljék. Pályázatok Mosonszentmiklós uradalmi központi hivatal czimére küldendők.

Ispánt
 keresek, erélyes, megbízható, több évi gyakorlattal bíró, elméletileg képzett, kicsesaládu egyént, ki a magyar, német és horvát nyelvet bírja - 1500 holdas bér gazdaságomban. Bizonyítványmásolatok, melyek vissza nem küldetnek, családi állapotot, életkort, fizetési igényeket feltüntető ajánlatok Steiner Samuhoz, Gradina, Szlavónia küldendők.

Ispán,
 nőtlen, ki nagyobb gazdaságban huzamosabb ideig önállóan működött és a külső gazdasági teendőkben kellő jártassággal bír, azonnali belépésre kerestetik. Sajátkezüleg irt ajánlatok fizetési igények megjelölésével és bizonyítványmásolatokkal, melyek vissza nem küldetnek, Keleti Adolf, Hódmezővásárhely czimre intézendők.

Irnok
 azonnali belépésre kerestetik. Évi fizetés 300 korona és teljes ellátás, lakás, fűtés és világítás. Bizonyítványmásolatok Gantner Izidor, Kéthalom, Jásznagykunszolnok megye czimén küldendők.

16 első díjjal és ezüst éremmel kitüntetett

KÁLLAI LAJOS
 motorgyárában
 Budapest, VI., Gyár-úteza 28.
 a leghirnevesebb benzinelocomobil-cséplőkészletek kaphatók.
 !! Teljes jótállás kitűnő cséplésért !!

Ezen motorokat minden gazda hatósági engedély nélkül maga kezelheti.
 Hasznáit gőzgépek hecseréltetnek.
 Olcsó árak részletre. Árjegyzék ingyen.

KÁLLAI féle motor-cséplőkészletek bizonyítványok tanúsága szerint kitűnő sikerrel működnek az ország minden részében, 1896-ban közzét: **Báró Kemény József** urnál **Maros-Németi**; **Zeykfalvi Zeyk Dániel** főispán urnál **Nagy-Enyed**, stb.

Ezüstnyul.
 Fajtiszta, tenyészképes törzsanyag darabonkint 15 koronáért azonnali szállításra kaphatók Kerekes Loránd ezüsfajnyultelepén Borsodharsányban. Tenyészteszi utasítás ingyen.

Lovak keheessége
 (Chronikus köhögése és nehéz lélegzése) biztos eredménnyel gyógyítható. Számtalan elismerés bizonyítja Felvilágosítást díjmentesen küld Ripp Arvin, Drezda-A. 786.

Gyümölcsfeladás.
 Legjobb, nemesített fajalma és körtefa, erőteljes, dús gyökéretű 3-4 éves, darabja 60 fillér, 2-3 éves darabja 50 fillér, Tököl vasuti állomásra szállítva. 100 drbon felüli vételnél 10% engedmény. Megrendelhető: **Csepel-szigeti kertészetnél**, Herminamajor, u p. Tököl.

A gazda
 tizparancsolatja

szép nyomással, ingyen kapható minden kereskedőnél vagy levélbelileg kérve ingyen és bérmentve postán, Ubald v. **Trnkóczy gyógyszerész**től **Laibach, Krain, Ausztria.**

Pannonia szálloda
BUDAPEST,
 VIII., Rákóczi-ut 7. sz.

a fő- és eszékáronak jelenleg legkényelmesebb berendezett szállókja, legkevesebb árúval.

Őszi szállításra
 előjegyezhető
Reitter Oszkár
 főkapitány

fajbaromfi-gazdaságában Nagybecskereken fajtiszta telivér baromfiak:

angol emdeni liba	25.—	25.—
sárga orplington	10.—	8.—
fehér orplington	15.—	10.—
pekingi kacsa	10.—	8.—

Állami nagy aranyérmek.
 Kültöldi és hazai legelső és legnagyobb kitüntetések, győzelmi díjak Arad, Budapest I., Budapest II., Bécs, Belgrád, Lovin, Nagybecskerek, Nagyvárad, Pozsony, Pécs, Pancsova, Szófia, Szatmár, Szabadka, Temesvár, Veszprém, Zenta.

Pisny Istvánénál, Battonya,
 eladásra kerül 100 db bronzpulyka, emdeni liba, olasz x emdeni, pekingi kacsa, sárga és fehér orplington, fehér magyar, kopasznyaku tyukok és ugyszintén Rodejendi tyukok. Egész éven át szállítok kifzetett szállítással Budapestig vágni való baromfi és tojást. Eladó szép tiszta új pehely kilója 12 kor. És 46 darab yorkshirei sovány süldő malacz kilója 1 kor. 60 fillér, hasas v. fias ilyen koczák, választott malaczok, süldő magkoczák megegyezés szerint.

PIEDLER JÁNOS
 LENFONÓGYÁRA
 KOMÁROM.

Vesz nyers lenkört szál nyéréshez, valamint kaszált és géppel csépellenszalmát tetszős szerinti mennyiségben és a legeredeti (pernai) orosz lenmagot.

MEGJELENT a KODOLÁNYI-féle 1909. évi

GAZDASÁGI ZSEBNAPTÁR

49-ik évfolyama a szokott csinos kiállításban, de az eddiginél sokkal bővebb és változatosabb tartalommal.

Ára: Helyben 2.80 kor. Ajánlott postai szétküldéssel 3.25 kor. Utánvétellel küldve 3.45 kor.

Megrendelhető a „GAZDASÁGI LAPOK” kiadóhivatalában, Budapest, IV., Muzeum-Körút 7. sz.

GAZDASÁGI LAPOK

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

Alapította KORIZMICS LÁSZLÓ
1849-ben.

VEZÉRELV:
Hozzunk mezői gazdaságunkba
helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Égész évre 16 kor.
Fél évre 8 „
Negyed évre. 4 „

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Múzeum-körút 7. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok“ ingyen mellékletével.
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési
pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala vesz fel.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos áron fogad-
tatnak el.

Az e lapokban foglalt cikkekért minden utánnomási
jog fentartva.

Kéziratokat a Szerkesztőség nem ad vissza.

Telefon: 623.

TARTALOM.

	Lap
Szemle. — y.	817
Tárca. Udvarhely megyei székelyek tanulmányi kirándu- lása a Brassó megyei barcasági szászoknál. —	
Czirnes Bálint	818
A gazdák tanulmányutjai és kirándulásai. — Bodrogközy Zoltán	818
Ki legyen a föld? — Rédei Ferenc	820
A burgonya levelet-sodró betegsége. — Dr. Rapaios Raymund	821
Gazdasági épületek — Jalsoviczy János	823
Könyvismertetés	824
Kodolányi-féle Gazdasági Zsebmappár.	
Kérdések és feleletek	824
Kérdések: Olesó kukorica-görö. V. I. — Kivesző Ripária-oltványok. K. L. — Olasz ezirók értékesítése. S. K. — A karórágás és lapoczka rándulás. B. B. F.-né. Feleletek: Murokrépa hízó szarvasmarhának. C. — Tőzeg beszerzése. Sz. — A tépett és zombolyázott tengeriszár tápértéke. Faltin A., C.	
Hírek	825
Apró szakközlemények	826
A. esalán.	

SZEMLE.

(A gazdasági helyzet nálunk és Németországban. —
A tengerentuli államok termése. — Miért várunk mi
13 frt 70 kros buzaarat. — A nagy malmok üzem-
redukciója és a kis pataki malmok. — A kíván-
dórlás új lendülete. — Az új bortörvény és végre-
hajtása. — Olesó a bőr.)

November 19-én írjuk e sorokat, azon a napon,
midőn a kemény, fagyos időt szítáló dara vál-
totta föl. Lesz-e belőle eső? Ki tudná megmon-
dani. Falun 11 fok Reaumurt észleltünk e hét
elején. Beillő ez a hőfok a december—januári
télszakba. A föld keményre fagyott, a mennyire
a benne levő kevés nedvesség engedte. Azt a
pár napi langyosabb időt, a mely ezen most már
harmadik hidegbetörést megelőzte, a gazdák a
vetés és szántások folytatására szánták, de ez
csak nagyon rövid néhány napig tarthatott. Meg-
vizsgáltuk a vetéseket. Csirében vannak; de
annyira nem vitték, hogy a hegyüket tudták
volna ki is tolni. A földmivelési miniszter tudó-
sítóinak jelentései ezt az észleletünket megerő-
sítik. A vetésekkel elkészültek Dél-Magyaror-
szág és Erdélyben, ellenben Észak-Magyaror-
szág, részben Dunántul és az Alföldön
még sok a vetetlen föld. E mellett elég
sok répa van még künn, itt-ott burgonya
és sok tengeri szár. A szőlők befedése a
legtöbb helyen elmaradt. A repczevetések ré-
szint rosszul keltek, részint a bogár és féreg tett

sok kárt bennük. A takarmányozást korán kellett
megkezdeni és a vártnál több erőtakarmányra
lesz szükség.

Szomorú vigasztalás az, hogy nemcsak mi
vagyunk így. A Deutsche Landw. Presse novem-
ber 18-iki száma a németországi állapotokról
ezeket írja: Az őszi vetéssel szomoruan vagyunk.
Buzát még csak csekély részben vetettek és ez
a kevés is veszedelemben van, ha ugyan már
eddig is el nem pusztult. Ausztriáról nem hallani
soha semmit, de föltehető, hogy Németország és
Magyarország között levő területen is csak egy-
formák lehetnek az állapotok; annival is inkább,
mert a nagy szárazság az Alpésekre is kiterjedt.
Itthon a Dunában fölötte kevés a víz és a tömér-
dek felbukkant zátony miatt a hajózás szerfölött
nehéz. A Duna egyébként zajlik és a hajózásnak
hamarosan vége fog szakadni a csekély víz, a
ködök és a zajlás miatt. Észak-Amerikában is
4 millió acre (egy acre 1120 öl), tehát az összes-
nek 15%-a, száraz időjárás miatt vetetlen maradt.
Oroszország is úgy van mint mi.

Mig mi itt Európában savanyu képpel nézeget-
jük a jövő évi termés szempontjából hitvány
vetéseinket, a tengerentuli közelednek az aratási
évad felé. India, Ausztrália és Argentina fognak
nemsokára hozzá fogni az aratáshoz. Argentina
a legfontosabb. Az innen érkező hírek megerő-
sítik a fagyhíreket, sőt szárazság is járult ehhez.
Tisztában azonban máig sincsenek a várható
termés-mennyiségekről, de annyi áll, hogy az
argentínai exportőrök a buzát előre drágán kínál-
ják. A liverpooli becslés, a mely az exportfölsé-
leget nagyon redukálta, erősen tartja magát.
Ausztrália és Indiában jó termést várnak.

A nov. 15-ikén betört hideg idő a gabona-
piacra is megérezte hatását. A hét elején
13 frt 30 kr.-t jegyzett a budapesti tőzsde, mint
a legjobb tiszavidéki buza árát. A mi számítá-
sunk szerint 13 frt 70-nél van az a határ, a
mikor már idegen buza importálható. Ez a szá-
mítás egyszerű. Hamburg és Rotterdamban a
kikötőben elvámolva 13 frt 30 a buza ára. Innen
a fogyasztási helyre még 40 kr. Vagy számítsunk
másként. Az angol és más kikötőkben a buza
ára 10 frt 50 körül van, elvámolatlan állapot-
ban. A mi kikötőkben sem lehet az olcsóbb, —
ehhez jön a 3 frt 15 kr. vám és kirakodási költ-
ség és ki jön a 13 frt 70 a kikötőkben. Végre
egy harmadik számítás. A dunai buzák itthon
a dunai román, szerb, bolgár kikötőkben 10
frtért mennek. Ehhez a vám 3 frt 15 kr. és a
szállítás a Dunán és ki jön a határállomáson
13 frt 70 kr. Különleges számítás alá esnek a
szerb, moldvai, orosz és német határszélek, a
melyeknek az exportkikötőkhöz csak fuvar-
költéssel lehet jutniok. Ezek a határon annyival

olcsóbbak levén, 40—50 kr.-al olcsóbban juthat-
nak be a mi határállomásainkra. De ezeknek
budapesti központunkra is meglehetősen viteldíjat
kell fizetniök, a mi ezt az árbeli differenciát
megint csak megszünteti. Ezért lepott meg
bennünket az, hogy a Szerbek 12 frt 80 kr.-al
tudnának Pesten megjelenni. Ki is sült, hogy ez
csak börze manöver volt, mely lehetővé tette
a malmoknak az ijedt buzatalajdonosoktól egy
csinos buzaquantumnak áron alul megvásárlá-
sát. Akár lesz most lágy idő, akár lesz tovább is
hideg idő, egy dolgon nem lehet változtatni és
ez az, hogy a malmok tömérdek lisztet kötöttek
s a termelők azt a kevés buzát, a mit termeltek,
erős kézzel tartják, a mig csak a vámparitás be-
következni nem fog és a külföldi buzák importja
meg nem kezdődik. Ez az idő már nincs messze.

Az összes magyarországi nagy malmok be-
hozzák az üzemredukciót és hetenkint csak 4
napon át fognak örölni. Ez erős csapás lenne a
gazdákra, — ha veszedelmes volna. De nem az.
A nagy malmok elfelejtik, hogy a kis patak mal-
mok ezrei vannak immár átalakítva műmal-
mokkal. Ezek a hengerszékekkel és tisztítókkal
fölszerelt kis malmok gyönyörűen örölnék és
még jobb lisztet csinálnak, mint a nagy mal-
mok vidékre dobott 3, 4, 5, 6, 7 és számos
lisztjei. A parasztgazda szívesen fizeti meg a
10% vám örlést, mert ha buzát elad és lisztet
vesz, akkor 25% differenciát fizet. Tehát fognak
örölni a kis malmok ezrei, főleg ha meg jön a
víz, a mely eddig azok működését nagyon meg-
zsigbasztotta a nagy malmok igen nagy előnyére.

Nagyon várjuk az új kivándorlási törvény
életbelépését, mert rossz híreket kapunk a vi-
dékről. A szolgabíróságokat formálisan meg-
rohanták a kivándorolni szándékozók utleve-
lekért. Az nem szenvedhet kétséget, hogy ez
ügyesen dolgozó ágensek műve. A csendőrkök,
kik a dolog kifürkészésére vannak utasítva, nem
tudnak rájönni semmire. A kivándorlók leveleket
mutogatnak, melyeket Óceánon tulról kaptak
és a melyekben jelzik a künn levők, hogy van
már megint munka, jöhetnek. De mehetnének-e
ezek, ha nem lenne támaszuk a hajóágensek-
ben? A kivándorlók a csendőrköknek nem valla-
nak be semmit. Ügyes parasztdetektiveket kel-
lene fölfogadni, azok csakhamar rájönnének a
dolgok nyitjára. A visszavándorlás által előidéz-
zett nyugodt helyzetnek tehát újra vége lesz és
a gazdák kénytelenek visszamenni az extenzivi-
tás felé, hacsak az új törvényt erélyesen végre
nem hajtják.

Az egész ország osztatlan örömmel fogadta
Darányi bortörvényjavaslatát. Különösen kielé-
gített bennünket a 63. §. azon intézkedése, hogy

A MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE UTJÁN

LEGELŐNYÖSEBB A GABONA ÉRTÉKESÍTÉSE.

V. KER., ALKOTMÁNY-UTCZA 31. Takarmánycikkekre megbízható legmegfelelőbb beszerzési forrás.

a miniszter fel van jogosítva akár esetről-esetre, akár állandó megbízással fölesketett állami vagy törvényhatósági közegeket kiküldeni, a kik jogosítva vannak pinczékbe és mind az illető helyiségekbe behatolni és mindent megvizsgálni. Ha ezt az intézkedést a földmívelési miniszter erélyvel hajtja végre, akkor nyakát tekerheti a borhamisításnak, a mely most is még gyönyörűen virágzik úgy a fővárosban, mint a vidéken. Magyarországon még ma is több mübort isznak, mint természetes bort. Pedig hát Magyarországnak egy hatalmas iparüzemmel rendelkező, a mely még duplájára fokozható lenne, de ez a foglalkozás veszteséges a magas munkabérek és a mübor versenye miatt. Magyarország akkor boldog lesz, ha gabnát, bort, húst nyereggel termelhet. Ha veszteséggel kell termelnie ezen főcikkeit, akkor kikerülhetlen a termelő ország vagyoni elbukása.

Szegény csizmadiák jajgatnak, hogy nem fogy a csizma. Nem ám! Az 1½ évig tartó szárazságban nem kopik sem a talp, sem a felbőr. Minthogy a fogyasztónak nem kell annyi csizma és cipő, a csizmadiák nem vesznek annyi bőrt. A bőripar panaszkodik, hogy gyalázatos az üzletmenet, — de azért a gazda sem örülhet ennek. A fűtülő zsidó olesón veszi az elhullott állatok bőrének.

y.

A gazdák tanulmányutjai és kirándulásai.

Sokszor olvasom a szaklapokban, hogy egyik-másik gazdakör, ennek vagy annak a vezetésével tanulmányutra indult, vagy hogy egy gazdasági szaktanár összeszedett 40—60 kisgazdát, aztán szerzett nekik mérsékelt utazási jegyet s elvitte őket Bábólnára, Kiszérenre, Mezőhegyesre, a bélyei vagy mágocsi uradalomba.

Barátaim és ismerőseim kérdezősködnek ilyenkor, hogy hát én mikor viszem a gazdákat ilyen kirándulásokra, mire rendesen nagykomolyan rámondom, hogy: „soha”. A nézésükről, az egymással váltott tekintetükből kiveszem, hogy sajnálkoznak rajtam ilyenkor, mint a kinek nincs érzéke az ilyen ügy iránt, vagy gyámoltalannak, lustának, nemtörődőnek neveznek el a hátam mögött. De hát én nem törődöm a laikusok véleményével, haladok azon az uton, a melyet a meggyőződésem előir.

Mivel azonban ezek a „tanulmányutak” rendszeren nagy zajt csapnak, le vannak körülményesen írva a szaklapok hasábjain, talán nem lesz érdektelen elmélkedni rajta, minő célja van eme kirándulásoknak s hogy vajjon elérik-e valóban a maguk elé tűzött célt.

Mikor a magyar birtokososztály tekintélyes tagjai elmentek Angliába, vagy mikor a németek, francziák, angolok eljöttek hozzánk tanulmányutra, annak igen nagy horderőt tulajdonítottam én is.

A mieink ugyanis azért mentek idegenbe, hogy az előrehaladottabb mezőgazdasági kultúrájú államok nagy gazdaságaiban, ipartelepein tanulmányozzák azokat az újabb vívmányokat, amiket ott az intenzívebb mívelés, az előrehaladt technika, a nagyobb tüke létesített és eredményesen alkalmazott.

Nálunk ugyanis még a nagybirtokos osztály sem szereli föl kellőleg a birtokát mezőgazdasági gépekkel és üzemekkel, költségesebb berendezéssel s talán a tiz ujjamon el tudnám számolni az olyan nagybirtokot, a melyik mintaszerűen van felszerelve s különösen a melyik a mezőgazdasági gyári üzemre is be van rendezve.

Viszont minden nagyobb fejtörés nélkül a végtelenig lehetne olyan uri birtokokat felsorolni, a hol nemcsak egy garnitúra gőzeke vagy mezőgazdasági szeszgyár, hengermalom stb nem működik, hanem a melyiken 50—60 holdra esik egy pár igavonó állat. A melyiken nem termelnek egy hold cukorrépát, kendert, komlót, dohányt, vagy nagyobb készkiadást, befektetést igénylő növényt, mivel nincs sem kellő felszerelés, sem kellő forgó tüke.

Jól megmondta azt Gregus Ágost, a ki a magyar uri osztályt nagyon jól ismerte: „A magyar ember inkább Nagyságos ur adóssággal, mint Tekintetes ur adósság nélkül.”

Láttam olyan főuri, sőt még magasabbrangu ur gazdaságát is, a hol nem volt egy valamire való trágyatelep, egy tisztességes cselédlak, egy használható állapotban levő lóka, hanem park, tennispálya, automobil az volt mindenütt s volt némelyik birtokon olyan fedett lovaglótér és lovásztanya, hogy beillett volna egy dusgazdag angol lord majorátusi birtokára is.

Hanem aztán a park, a sok léhűtő cseléd és versenyistálló mihamar el is vitte a gazdaságot, az bizonyos.

No, de nem folytatom tovább, mivel osztálygyűlölködést vagy osztály elleni izgatást sütni ki reám valaki, pedig nekem csak a tulkapások ellen van kifogásom s a rendszeren gazdálkodó, a viszonyain tul nem lépő középbirtokos-osztályt végtelenül tudom becsülni, nemzetfenntartó elemnek ismerem el.

Arra való tehát a nagybirtokosok külföldi tanulmányutja, hogy lássák a helyes gazdasági felszerelés mikéntjét, megértsék annak a hasznát, alkalmazzák az ott haszonhajtóan látottakat és tapasztaltakat itthon, a viszonyoknak megfelelően, mivel viszont a meggondolatlan és nem a viszonyokhoz mért szolgál utáztat nem vezet ám mindig sikerre, sőt veszélyes is lehet.

Hogy viszont az idegen nemzetiségű gazdák idejövételének mi a célja, azt eleget hangoztatják a lapok, a melyek hasábjait irnak arról, mily kevésbé ismernek bennünket a külföldön, mily tévesen vannak informálva a mi gazdasági és ipari viszonyainkról s minő kára van ebből az országnak.

Nagyon helyeslem, hogy az ilyen vendégeket aztán körülhordozzák a fővároson kívül, Mezőhegyesen, Bábólnán, Kiszéren, a Tátrában, az országos mezőgazdasági muzeumban stb. Hadd lássák azok az idegenek a magyar kultúrát, mezőgazdasági haladásunkat s hadd hirdessék mindenfelé, hogy a magyar először is nem barbár, mint az ellenségeink a külföld előtt hiesztelik, hanem mi is versenyt haladunk előre a művelődés terén s a meglevőért sincs okunk szégyenkezni.

Most azonban nézzük, minő célja van annak, mikor mi 40—80 kisgazdát viszünk ugyanezekre a helyekre, ugyanazt látni, amit azok a nagy vagyonu birtokosok láttak.

A kisgazdák látják a ménesbirtokokon először is az állami lótenyésztés fejlettségét s a ménesek anyagát, a mit látni bizony nem felesleges dolog s a miből sokat lehetne tanulniok, ha az úgy volna bemutatva, a hogy az hasznothozó. Hanem mikor a mi kisgazdáink meglátják azt a rengeteg lóállományt, hát úgy járnak, mint a hogy a példabeszéd mondja: „nem látják a fát az erdőtől”.

Az ilyennek a bemutatásához nem tömegbemutatás és tömegbámuló kell, hanem kis publikum s főleg tapintat.

Mikor egy izben egy tanítói tanfolyamon tanítottam az állattenyésztést, kivittem a 20 tanító-

TÁRCZA.

Udvarhely megyei székelyek tanulmányi kirándulása a Brassó megyei barczasági szászoknál.

Irta: *Czirnes Bálint*, kir. gazdasági szaktanár.

IV/b.

De azonkívül fennáll még szigorú ellenőrzés a tej jószágára, azaz zsírtartalmára vonatkozólag is, a mennyiben a tejgazdaságnál naponta kémpróbák eszközöltetnek, átlag 100 próba havonta úgy a szállított, valamint az elszállítandó tejre nézve.

Ezen próbák feljegyeztetnek egy könyvbe és a netalán előforduló hamisítások esetén a legszigorúbb eljárás alkalmaztatik.

Mindezen intézkedések a tejgazdasági szövetkezet részéről bizonyára elegendő biztonságot nyújtanak a vevőknek, hogy tejgazdaság részéről szállított tej és tejszáranyagok egészségügyi szempontból kifogástalanok.

Brassó város lakossága ezen tisztességes alapon épült vállalat iránt teljes bizalommal viselkedik, miáltal a tejgazdasági szövetkezet is azon helyzetbe kerül, hogy vevőinek és tagjainak nagyobb és nagyobb előnyöket nyújthasson.

A brassói tejgazdasági szövetkezet gyártmányai a következők: 1. Bivalytej pasteurizálva: költségmentesen haza szállítva, literenként

28 f.; 2. Tehéntej pasteurizálva: költségmentesen haza szállítva, literenként 22 f.; 3. Gyermekei: költségmentesen haza szállítva, literenként 28 f.

Ezen utóbbi tejet Feketealom és Vidombák községeknél néhány gazdasága szolgáltatja, a melyeknek pinzgau tehenei tuberkulinnal lettek oltva.

Ezen tehének nem csak a tejgazdasági szövetkezet felügyelete, hanem azonkívül állatorvosi ellenőrzés alatt is állanak. A tehének minden nap járkálnak és a legeltetésen kívül csak száraz takarmányt kapnak. A tejszáranyagilag meg vannak vizsgálva és a fejszhez külön e célra elkészített sajtárokat használnak.

Ezen tejből viz és tejszáranyag hozzákeverése által csecsemők számára csecsemőtejet lehet készíteni.

A szövetkezet tejgazdasági gyártmányai a következők: a) Sovány tej pasteurizálva: évszak szerint helyben a tejgazdasági telepen literenként 2—6 f.; b) Iró pasteurizálva: helyben a tejgazdasági telepen literenként 3—8 f.; c) Turó: helyben a tejgazdasági telepen literenként 25—30 f.; d) Tejszín pasteurizálva: helyben a tejgazdasági telepen literenként 60—70 f.; e) Kávéhab pasteurizálva: költségmentesen haza szállítva literenként 28 f.; f) Kefyr: költségmentesen haza szállítva palackként 20—25 f.

A Kefyr kövér tejből készül, a melyhez kauráziai kefyrmagból készített kefyrmagba tétetik hozzá. A Kefyr kitűnő táplálószer és jó sikerrel

használható vérszegénységnél és elgyöngülésnél; mivel a benne foglalt tejszáranyag részben langgá és tejsavvá olvad, a kefirnek kellemes íze van és a fehérszínű, valamint a zsírrendkívül könnyen emészthető. Ennélfogva erősítő szerül nem eléggé ajánlható a kefir minden felgyógyulónak.

Forgalomba kerül mint 1, 2 és 3 napos kefir.

g) Vaj pasteurizált édes tejfelből: elsőrendű, évszak szerint kilónként 2.80—3 K; h) Sajtok: 1. Puha sajt: helyben a tejgazdaságban kilónként 88—96 f.; 2. Sovány sajt: helyben a tejgazdaságban kilónként 30 f.

A brassói tejszáranyagban készült elsőrendű teavaj a külföldön igen keresett élelmi czikk. Egész utunkban a legnagyobb látványosságot, ez a mesés berendezésű és gyönyörű üzemű gyárszerű tejszáranyag képezte.

Megnéztük a szász mezőgazdák gabonaértékesítő szövetkezetének raktárát is. A vasúti állomás közelében felépült hatalmas épület, illetve szövettség, arra szolgál, hogy a tagok gazdasági terményeit közös eladás céljából összegyűjtse, kezelje s a rendelkezésére álló tisztító gépek segítségével piaczképesebbé tegye. Személyesen tapasztaltuk, hogy a szövetkezeti tag — szász kisgazda, odaviszi az eladó gabonáját, megmérve átadja a raktárnak s ha szükségesre van pénzre, a beszállított termények előnyös eladhatóságig, megfelelő előleget — pénzügyet kap a szövetkezeti pénztártól. Igen üdvös és utánzásra méltó intézmény. A szövetkezet

Szivattyúk és Mérlegek

Különlegességi gyár:

GARVENSWERKE

Központi igazgatás:

Bécs, II., Handelsplatz No. 130.

Városi mintaraktár: Garvens W.

Bécs, I., Schwarzenbergstr. 6.

mat egy ménteleposztályra s engedelmet kérve a megtekintésre, először is végignéztük az istállóban az egész állományt. Aztán a parancsnok urral való megbeszélés szerint fölállottunk az udvaron s elővezettek minden tenyésztőrszóból egy kiváló példányt s aztán azt megnéztük állásban, majd elvezették előttünk lépésben, ügésben, galoppban. Megnyagarázta a parancsnok azoknak a jó tulajdonságait s hogy melyik milyen használatra való stb.

Igy aztán tanítványaim először is megismerték az angol és arabs telivér és félvér, továbbá az egyes tenyésztett főtörzseket, a könnyű és nehéz katonaló, a könnyű és nehéz igásló szaporítására való anyagot, s ez bizony többet ért minden fajtaismeretű elméleti előadásnál vagy falravetített képbemutatásnál.

Csak hogy ahhoz kellett először is egy báró Podmaniczky ménesparancsnok tapintata, loismerete, előadói képessége, aztán nem voltunk többet csak 20-an, a kik már ezekről a dolgokról előzetesen is hallottak, s a kik mind hallottuk a magyarázatot s mind meg is értettük az elmondottakat.

Igaz, hogy báró Podmaniczky ma is parancsnok, még pedig előkelőbb helyen és állásban, hanem mikor 60—80—100 ember nézi az ilyen elővezetést és abból a legnagyobb rész nem is hallja a magyarázatot és csak minden tizedik tudja, hogy az elővezetett lovak egyike egy Gidran, ez egy Ostréger, ez egy Furiozó vagy Neopolitánó, akkor bizony annak, ha van is valami haszna, de távolról sem annyi, mint az előbb felhozott példában.

Aztán mit lát még az ilyen kiránduláson a kisgazda: Lát gőzekét, elevátort, gőzkukoriczaszárítót, gőzmorzsolót, gőz hajtotta arankatizáló-rostát, műtrágyaszóró gépet, cukor- és szeszgyárat, éjjeli gőzeséplést, fényesen berendezett istállókat, takarmányozó kamrákat, cifra lovardákat, nagy terjedelmű czukorrépa telepeket stb. stb.

Hát ugyan magyarázza meg nekem az ilyen kirándulás vezetője, mi hasznát veszi ezeknek a mi kisgazdánk? Fogja ő ezeket valaha alkalmazhatni, de sőt csak megérteni is?

A milyen nagy hasznát látja ezeknek a nagybirtokos, a nagy tőkével rendelkező gazda, olyan felesleges ezt bemutatni a törpe birtokosnak, „csak azért, hogy lássa“.

tagja meg van óva, a tőkeerős üzérkedő rászédésétől. Ez a szövetkezet is az önségely elvén alapul és a kis erők összefoglalása által az a célja, hogy tagjainak terményeit a világpiacra előnyösebben értékesítse, mint ez az egyes kisgazdának lehetséges.

Ezen hasznos intézmény igazgatója Liehm György, a ki megérdemli, hogy a kisgazdák érdekében tanusított buzgó munkásságáért a nevét tiszteltben tartsuk.

Megismerkedtünk hazarészünk egyik nevezetességével, a Schiel testvérek brassói gépgyárával is. Ez a gyártelep 25 év óta áll fenn, 380 munkást foglalkoztat, a kik főleg magyar iparosok. Készül ezen gyártelepen mindenféle gazdasági gép, turbina, nyersolaj motor, malom és szeszgyári berendezés. A gyárnak külön mérnöki osztálya, külön vasöntődeje, külön gépműhelye, továbbá faipari és műasztalos műhelye van. Elsőrendű kitüntéseket nyert a bukaresi, pécsi s a sepsiszentgyörgyi kiállításokon. A nekünk bemutatott nagyértékű és szép gyártmányok ajánló levélül szolgálnak arra, hogy a Romániában és Törökországban eléggé ismert magyar gazdasági gépgyárat végre a hazai gazdaközönség is megismerje és rendeléseivel támogassa.

A gyártulajdonos kijelentette, hogy a mint eddig tette, úgy ezután is szívesen felfogad székely fiukat gyári kiképzésre.

Ez a nagyszabású gyártelep tehát alkalmas nyújt arra, hogy a tehetősebb székelygazda a

De hát természetesen az ilyen kirándulások vezetői ezzel érdemeket akarnak szerezni maguknak az „intéző körök“ előtt, aztán csak föl kell használni az ilyenekre hosszasan kikunyorált költségadományt s aztán lehet róla cikket is írni valamely szaklapba s el is lehet vele dicsekedni a gazdasági egyesületek közgyűlésén és évi jelentéseiben.

Szóval ez szemrevaló czifraság, de erkölcsi és anyagi haszna vajmi kevés s úgy vagyunk vele, mint a sarlatán orvos drága orvosságával, hogy igenis használ az ilyen orvosság a gyógyszerésznek, meg a dokornak, de a betegnek nem.

Talán kellemetlenül esik az igazságnak ilyen leplezetlen föltárása, de én nem említetem neveket s így a ki nem érzi magát találva, az ne vegye magára, ezek azonban nem kigondolt gunyolódások, ezek tények.

Igen is lehetne ezeknek a vezető uraknak a maguk részére valódi érdemeket szerezni, csak akarni kellene s nem a látszatot és hangzatos- ságot keresni, hanem a szerényebb, de hasznat hajtó kisebb méretű működést.

Tessék elvinni a kisgazdákat a sokat ócsárolt és sokaktól leszólt földmives iskolák megtekintésére s ott akad látni való elég, csak tudni kell a módját s nem kell a dolgot lekicsinyelni.

Csak hogy azok közül a földmives iskolákat lekicsinyelő urak közül a legtöbb rész földmives-iskolát nem is látott soha vagy ha látott is ilyet, azt csak felületesen tekintette meg, azoknak a rossz híre azonban szívesen terjeszti, mert ez most divat s mert egyáltalában divat a kákán is csomót keresni.

Nem tartozom a földmives iskolák személyzetéhez, nincs okom azoknak az intézményeit földicsérni, azonban megszoktam kimondani az igazságot, akár tetszik, akár nem s nem féltem a fejemet a beveretéstől, mert meg tudom azt védelmezni.

Majd én megkísérlem elmondani, miért tartom a kisgazdák tanulmányi kirándulására alkalmasnak a földmives iskolákat, valamint azt is, mi mindent lehet ott látni és tanulni. Ha aztán még sem sikerül ennek hasznáról a vezető urakat meggyőzőm, úgy bizonyára nem azok az intézmények a hibásak, hanem az én gyarló személyem, a ki nem tudom azokat kellőleg kidomborítani.

fiait nemcsak a nyomorusággal járó hivatalnoki pályára nevelje, hanem a kívánatos iskoláztatás után küldje ipari és gyári pályára, mert a mai időkben egyedül ez a kereseti ág nyújt állandó és biztos keresetet, függetlenséget és gondtalan megélhetést annak, a ki ezen a pályán szorgalommal és becsülettel megállja a helyét.

Miután fáradt csapatunk megtekintette a messze földön híres ódon fekete templomot is, a „Redutban“ ebédre gyűltünk össze, melyen részt vett a vármegye alispánja is. Ezen ebéd alatt több köszöntő hangzott el. Dr. Jekelius alispán kiemelte, hogy az ilyen érintkezés milyen jó hatással van a szász és székely barátságra. Hangsúlyozta, hogy erdélyi szászok jó barátja a magyarnak és kívánja, hogy az egyetértés örökre meglegyen.

Semp Mihály elnök-lelkész a kirándulás vége felé járván, megható szavakban érzékeny bucsút vesz társaságunktól és szívesen köszöni a személye iránt tanusított bizalmat, tiszteletet. A tanulni és haladni vágyó székelyekre üritett poharat.

E sorok írója, a szász nép önzetlen és lelkes vezetőire és ezek között első sorban Semp Mihály elnök-papra és dr. Jekeliusz alispánra üritett poharat.

Dorner intéző ismételt megköszönvén a kalauzolás és a tanusított szívélyes vendégszeretetet, kiadta a jelszót az indulásra, hogy ne késsünk le programmunk utolsó pontjáról, a

Vegyük elő először a pénzügyi okokat. Ezek a kirándulások mindenekelőtt olcsóbbak, mivel a földmives iskolák szét vannak szórva az ország minden részében s így nincs olyan vidéki gazdákör vagy gazdasági egyesület, melynek közelében ilyen ne volna.

Azokban mindenütt van kellő szakértő személyzet, az szívesen és szakszerűen megmagyaráz mindent a kisgazdának, körülvezeti őket minden részleten s még az ellátásáról is gondoskodhatik, mivel mindenhol van szerződött ételmezési vállalkozó, a ki jutányos áron szívesen ellátja az oda kiránduló kisgazdaközönséget.

Az ilyen gazdaság föl van szerelve a kisgazdák igényeinek megfelelő minden állattal, géppel, eszközzel, kísérleti térrel és megfelelő épületekkel.

Először is láthatnak ott a kisgazdák igényeinek is megfelelő praktikus cselédlakásokat és azokhoz tartozó melléképületeket, kamrákat, sertés- és baromfiókat.

Aztán láthatnak olyan szerkezetű és berendezésű istállókat, a melyeket legfeljebb valamivel kisebb méretekben, de hasonló beosztással minden kisgazda építhet magának s a mely egészséges, praktikus s a trágyalé kivezetésére csatornákkal van ellátva.

Látja mellettük mindjárt a takarmányos kamrát, abban a takarmány előkészítési módokat, a helyes és alkalomszerű etetési szabályok alkalmazását. Mindenütt látja az istállók mellett a kifutókat és korlátokat, a hol az állatok még a téli napok egy részét is kinn töltik s a mellett almözva levén alájuk, nem vész veszendőbe az ott összegyűjtött trágya sem s hogy az értékes része el ne illanjék, naponta be van az hintve gypszporral.

A tejkamarában látja a kisgazdának s a kis tejszövetkezeteknek való tejkészelő edényeket, eszközöket, gépeket, a tej- és sajtkezelés egyszerű szerkezeteit, aztán a tejhűtőt, a szellőztetőt, tejszűrőt, vajköpülőt s főleg az ezen üzletágnál föltétlenül megkívántató s a kisgazda által sohasem méltányolt mintaszerű tisztaságot.

A löistállóban megnézheti és tanulmányozhatja, minő igáskanczát tartson a kisgazda, a melyektől aztán csikót nevelhet; nem czifrákat, nem esztergályozott lábu angol félvéreket, hanem a melyeknek a csontszerkezete erős, a mely

botfalvi czukorgyár és gazdaságának megtekintéséről.

Kellemetlen, csepegő időben érkezünk Botfalvára. A nagyszabású czukorgyárat és annak okszerűen kezelt modern berendezésű gazdaságát a tisztviselő-személyzet mutatta be és magyarázta meg kiránduló társaságunknak.

Gazdáink figyelmét leginkább a csalamádé zombolyázása kötötte le, mert a mi székelyeinknek fogalma nem volt eddig arról, hogy mi módon lehet az óriási tömegű, nagy viztartalmu esőben kaszált és behordott csalamádét elromlás nélkül szakszerűen elrakva, akár évekig is eltartani. Most már meggyőződtek erről a saját szemekkel és tapasztalhatták azt is, hogy a czukorgyári gazdaságban 2 mm. szuperfoszfát műtrágya alkalmazásával holdanként 400—500 q nyers csalamádét lehet termelni. A mi nagy szó, különösen olyan esztendőben, a mikor szénhányról panaszkodik minden gazda.

Feleslegesnek tartom leírni mindazon dolgokat, a melyeket ezen gazdaság modern állattenyésztési és okszerűen kezelt növénytermelési ágánál láttunk, mert hiszen könnyen elképzelhető, hogy olyan gazdaságban, a hol a legfőbb termelési tényezőhöz, a tőke és munkához, még nagy szakértelem is társul, ott normális körülmények között csodákat lehet elérni és bemutatni.

Ennek kapcsán még csak annak kijelentésére szorítkozom, hogy a botfalvi czukorgyár mintagazdaságának nagy része van abban a gazda-

Dicsőítések!	Ganz és Társa, Hofherr és Schrantz felsőmagyarországi vezérképviselői.		Pontos kiszolgálás!
	! Takarmány kamra berendezések járgány-, gőz- és motorhajtásra; szecs-kavágók, répvágók, darálók, stb. ! Gőzekealkatrészek, gőzekevasak, kormányok, aczél- és fém-alkatrészek, gőzesodronykötelek. ! Kazánkovács munkák, új tűzszekrények. Malomberendezések. Diesel-, szivógáz-, benzín-motorok.		
	! SZILÁGYI ÉS DISKANT GÉPGYÁRA, MISKOLCZ. !		

minden gazdasági munkára alkalmas, munkabíró, igénytelen, kevéssel beérő.

A tehenészet az ilyen iskolában mindenütt a tenyészkörületnek megfelelő, tisztavérű vagy tejelő vagy gyorsan fejlődő, könnyen bíró húsmarha, vagy igásfajta magyar a vidék viszonyai szerint. Láthatja annak takarmányozását, gondozását, tejkezelését, erőkihasználását.

A sertésenyésztés kicsiben rendszeren üzetik s vagy a hus vagy a zsirsertések tenyésztetnek, a viszonyok tekintetbe vételével itt is tapasztalatokat szerezhet a kisközgazda, ha körültekintő, figyelmes szeme van. Láthat praktikusan berendezett sertésólat, fiadztatót, takarmány előkészítést.

Ugyanez áll némely földmives iskolánál a juhászat tekintetében is, mivel egyes iskolákban a juhtenyésztés, sőt a sajtkészítésnél is szakszerűen foglalkoznak a klíma, a legelő s a birtokterületének minősége szerint.

Baromfitenyésztés, méhészet minden földmives iskolánál be van rendezve, ebben a szakban is mind azt megláthatja a kisközgazda, a mi őt érdekli, a mi praktikus. Még az anyjoknak is vihet haza, ha annak az idenye van — olcsó pénzen fajbaromfitojást, még arról is biztosíthatok mindenkit, hogy nem koronájával darabját, mint a hogy némely magántenyésztők árulják, mert itt nem a nagy bevétel a cél, hanem hogy terjedjen a jó anyag.

A trágyatelep minden földmives iskolában mintaszerű berendezésű, a trágyakezelés az előírásnak megfelelő, ott nem vész kárba a trágyalé, hanem fölhasználtatik a telep folytonos locsolására. Ott nincs féltendő szemét, sem agyonérett, nem teregethető kulimáz kinézésű trágya, de még kilugzott sem, mint a legtöbb középirtokos, de sőt nagyirtokosnál is.

Sok volna mindazt elsorolni, a mi egy földmives iskolánál tapasztalható, fölmutatható, demonstrálható, mivel mindegyik iskola föl van szerelve falkolával, konyhakerttel, szőlőteleppel, a mely mind szakszerűen van kezelve, a legszükségesebb eszközökkel föl van szerelve, úgy, hogy a melyik kisközgazdát ezek az üzletágak érdeklik, tudásvágyát itt is bőven kiélégítheti.

Legtöbbet okulhat azonban egy földmives iskola megismerésénél a kisközgazda a növénytermelés terén. Az iskola kisközgazdasága több olyan forgóra van osztva, a mely kisirtokra való s az egymás mellé hasított, gyümölcsfákkal körülül-

tetett, számozott táblák helyes forgórendszerét, egyszerre áttekintheti a kisközgazda. Látja annak a beosztását, a helyes egymásutánt, meggyőződhetik az eredményekről is, nem úgy, mint a nagy gazdaságokban, a hol nagyszámu s terjedelmes táblákból áll egy-egy forgó, vagy a hol a szabadgazdálkodás rendszere van elfogadva, mivel ott azt megengedi a nagy tőke s a trágyázás nagyarányu fölhasználása.

Ilyen helyen megtekinthet a kiránduló társaság minden kisközgazdaságba való gépet, eszközt, részint a fedett gépszínekben, — s nem az udvaron, mint némely nagy gazdaságban, a hol kinn veri az eső egész éven a gőzeket is, — részint munkában, mivel ezekkel már csak tananyag tekintetében is minden iskola bőven föl van szerelve.

Sack-eke, altalaj, rayol, lengő, váltóeke, többféle, sima, gyűrűs és tányéros henger, közönséges és rétböröng, exstirpátor, lókapu, lógereblye, vetőgép, rosta-triőr, arankaszita, tengeri morzsoló, kisóriás mind megtekinthető, sőt kipróbálható. Azonkívül bemutatható a helyes vetőmageszítés, zsombolyázás, barnaszénkészítés, a compost kezelése, a műtrágyázási kísérletek, a magtárkezelés, a vetőmag eltartás.

Láthatja a kiránduló társaság a háziipari tárgyak előállításához szükséges eszközöket, egyszerű gépeket, felszereléseket, azok készítési módját s az ott előállított munkatárgyakat.

A kísérleti terepen láthat 10féle tengeri- és 30féle burgonyafajta kísérletet, a kalászosok minden fajtáját, a művelési módok különféle gének bemutatását és a műtrágyafélékkel végzett kísérletek eredményeit.

Meghallgathatnak a kirándulók valamely tárgyról egy népies előadás szemléltetésével. Megtekinthetik, mi mindenre tanítja a földmives iskola az ő gyermekeit s a téli 2 hónapra bevonuló téli tanfolyamista fiatal földmivelőket.

Végre, amit utoljára hagytam, láthatja minden gazda a munkaidő helyes kihasználását, mindenütt a mintaszerű rendet, tisztaságot, pontosságot s a munkaszeretetre nevelést.

Bizony, ha ezeket a dolgokat a kiránduló kisközgazdasereg mind alaposan megnézi, használati módját, rendeltetését kikérdezi, többet tanul ott egy nap alatt, mint egy nagyirtokon egy hétig mivel mind azt látja, a mit ő is alkalmazhat, a mit ő is fölhasználhat.

Hanem valamit csakugyan nem láthat. Nem

láthat ugyanis gőzekét, elevátort, kukoriczaszár-tépőt, gőzmozsolót, gőzarankarostát, műtrágyaszórógépet, cukor- és szeszgyárat, sem éjjeli cséplést, sem automobilon szaladgáló mőgazdákat.

Ezeket valóban nem láthatja, de minek is lássa, mikor még a földmives iskolákra is az a panasz, hogy azok urakat nevelnek, hogy ott nem a kisközgazdának való felszerelés látható s akkor ugyanazon panaszkodó urak viszik a kisközgazdát olyan tanulmányutakra, a hol még a középirtokos is csak néz, de nem lát és otthon fölhasználható tapasztalatot nem szerez.

Hanem, pardon, valamit kifejejtettem! Nem lát a kisközgazda a földmives iskolánál sem későn és egyzántásba vetett verébfejű buzakalászt, sem üszkös táblákat, sem bujafoltokat a vetésben; nem lát aszattal, mácsönyával, buzavirággal ékes terménytáblákat, vakondturással és hangyaszombékkal tarkított kaszálókat. Nem lát a baromfi által szétgurkált, megközelíthetetlen trágyatelepeket, az udvaron végig csörgedező trágyalé-patakokat. Nincs a majorudvarban bokáig érő sár, három esztendő szemétkupok, trágyafalu istálló, trágyával fedett szellős cseléd sertés ól.

Ezek itt valóban nem láthatók, hanem a földmives iskolák ellen panaszkodó középirtokos uraknak majorudvarán ez mind föláltható, a parktól egy futamodásra, mivel hiába itt csakugyan csak „a gazda szeme hizlalja az állatot“ s nem a takarmány.

Esztergom.

Bodrogközy Zoltán,
m. kir. gazdasági szaktanár.

Kié legyen a föld?

(Válasz *Tarczali T. Lajos* és *Mándi Márton Zsigmond* urak cikkére.)

Tarczali T. Lajos ur cikkére, a midőn azt elolvastam, azonnal válaszolni akartam. A válaszom pedig akkor is csak az lett volna, hogy mindenben aláírom, elfogadom. Igaza van pontról pontra mindenképen. Nagy elfoglaltságom az oka, hogy a választ nem adhattam meg azonnal, a mint azt szerettem volna tenni. Okát is megmondom, hogy ne tekintse azt senki sem szokásos affektálásnak. Mérnök vagyok, kora reggeltől estig a határban dolgozom, a rajzolással és számítással kell sietnem. Egy birtok felosztása foglalkoztat. Ez elegendő ok arra, hogy

sági haladásban, a mely a barczasági szász nép-nél tapasztalható, mert minden szépet és hasznosat ettől a gazdaságtól leste és sajátított el az agrár törekvések iránt oly nagy érzékkel bíró szász nép.

Ezelőtt 12 évvel, 1896-ban, a magyar nemzet alkotmányos képviselője a magyar királlyal együtt ünnepelte meg Magyarország ezer éves fennállását. Ekkor történt, hogy a nemzet, a hálás magyar nemzet emlékoszlopokat állított fel az ország azon pontjain, a melyekhez nevezetesebb történelmi események fűződnek. Egy ilyen emlékművet kapott Brassó városa is.

A tudományokban, iparban, kereskedelemben és mezőgazdasági téren rohamlépésben haladó szép város, az ezredéves Árpád szobrot, egyik legszebb kilátást nyújtó pontján, a Czenk-hegy tetején helyezte el.

A magyar kormányt azon magasztos és nagyszabásu emlékünnepeken az akkori belügy-miniszter, a zsebkendő lobogtatásáról híressé vált Perczel Dezső képviselte.

A szobor leleplezése után, lent az ódon város falai között nagy lakomát tartott a messze vidékekről odazarándokolt magyarság. Azon a lakomán jelen volt e sorok írója is.

Az emlékezetes bankett kiemelkedő pontját

az akkori evang. szász püspök nagyjelentőségű pohárköszöntője képezte.

„Ez a szobor azt mutatja az országba bejövő idegennek, hogy itt kezdődik Magyarország határa és azt jelképezi az országból távozónak, hogy itt végződik Magyarország határa!“

Tomboló lelkesedéssel fogadtak a hazafias lelkületű szász egyház-fejedelem nagyszerű kijelentéseit.

A kik ismerik a hazai és romániai oláhság szélhámos terjeszkedési politikáját, s a kik tudják, hogy éppen abban az időben voltak elterjedve az oláh iskolákban azok a tankönyvek, a melyek arra tanították a román ifjút, hogy Erdély az oláhoké és hogy Románia nyugati határszéle a Tiszáig terjed; azok mérlegelni képesek a néhai szász püspök szavainak nagy jelentőségét.

A szászok már akkor felfogták, hogy azon esetben, ha az oláhság politikai hóbortja teljesülne, akkor nemcsak a keleti bástyákat védő székelység pusztul el, hanem teljes megsemmisülés sorsa várna az erdélyi szászokra is. Ezért fogadalmat tett az országszerte híressé vált szász főpap arra nézve, hogy ő és népe lelkiismeretesen részt vesz az erdélyi magyarság azon munkájából, a mely az ország területi ép-

ségének örök időkre való fennmaradását célozza.

Tanulmány-utunkban örömmel tapasztaltuk, hogy a barczasági szászok ezen kötelezettségnek lelkiismeretesen megfeleltek. Vas szorgalommal és kitarító munkával országunk legkényesebb határszélén olyan erős közzgazdasági életet teremtettek, a melyen nem könnyen győzedelmeskedik az ellenség hatalma.

Tanulmányunk végére érve, el kell ismerje minden elfogulatlanul gondolkozó ember, hogy a látottak és tapasztaltak nagy hasznára válhatnak azoknak, a kik abban részt vettek.

Kell, hogy annak látható nyoma maradjon azokon a székely portákon, melyeknek tulajdonosai a kirándulás tartama alatt csodálkoztak és bámultak a szászok eredményein!

Székely gazdáink fogadalmat tettek, hogy teljes erejükből követik a jót s a hasznosat! En elolvastam az arczokról, hogy a székely szavának áll. Adja Isten, hogy ne csalódjunk!

Engedje az ég, hogy a földmívelésügyi kormány és ennek tevékeny szerve a székely kirendeltségnek hőséges aratása legyen azokon a mezőkön, a hová a népjólét, vagyoni gyarapodás és gazdasági izmosodás magvait hintette.

REKORD DRILL

a legjobb páros soru vetőgép.

LOSONCZI GYÁRTMÁNY!

LOSONCZI GYÁRTMÁNY!

Kivánatra szívesen küldünk árjegyzéket.

A magy. kir. államvasutak gépjárának vezérügynöksége

Budapest, V., Váci-körut 32.

egy cikkírás elmaradjon. De Tarczali urnak válaszulni mindenképpen akartam. Szerencsés véletlen volt mégis, hogy elmaradt, mert legnagyobb meglepedésemre olvasom a Gazdasági Lapok újabb számában, Mándi Márton Zsigmond urnak liberális izü közleményét, melyben Tarczali T. Lajos ur némileg konzervatív irányu fejtegetései ellen tör. A mint a Tarczali-féle argumentumokat elfogadhatónak vallom, a Mándi-féle okoskodásokkal ellenkező véleményen vagyok. Megjegyzem, hogy a két cikkíró ur közül egyiket sem ismerem.

De Tarczali urnak abban teljes igaza van, hogy a középbirtokos osztály existenciájára nagyobb gondot kellene fordítani. Kijelentem, hogy sem dzsentri nem vagyok, sem magyar nemességem nincs, tehát az érdekelt körön kívül állok.

De itt nincsen valami konzervatív irányról szó, hanem egy képzett agrikultur osztály megmentését és annak fejlesztését látom fölülte szükségesnek. Ez nem csak nemzeti érdek, ez nemzetgazdasági érdek. A mely államban nincsen vagyonos, intelligens osztály, az az állam anyagilag és lelkileg is szegény. Igaza van Tarczalinak, hogy a mi parasztagdánk még nagyon messze áll attól, hogy agrikultur missziót teljesítsen. Erre csak az értelmes gazdálkodó képes. Ilyen pedig a mi parasztagdánk között oly ritkán akad, mint a fehér holló. A paraszt megmarad az ősi gazdálkodási rendszere mellett és abból még csak ki sem verhető.

Ezt legjobban illusztrálhatom saját tapasztalataimmal. Számptalan birtokot osztottam fel és ment az én révémen parasztkézre. Nálunk azt hiszik általában, hogy szerencsés körülmény, ha egy birtok felosztódik és sok apró parasztbirtok lesz belőle. Ennek a liberális hazafiak és czuczilisták egyformán örvendeznek.

Hát kérem, én az ily irányu birtokfelosztásoknak örülni nem tudok, noha kenyerem, mert a mit láttam, az valósággal elszomorító; sőt, miután oly nagy mértékben folyik, országos csapásnak tekintem, akár az állam csinálja, akár privát emberek.

Megmondom miért? Azért, mert a hol ilyen birtokfelosztások történtek, nem haladást, hanem óriási hanyatlást tapasztaltam. Már pedig egy országnak, egy állambnak az érdeke, a haladás, hogy minél több legyen a produktum, a bevétel, a haszon. Ismét csak gyakorlati példával szolgálok. A mult évben egy 2228 kat. holdas birtok került felosztásra igen földéhes gazdák között. Ezt a szép alföldi birtokot két hónap alatt elkapkodták. Volt itt olyan vevő, a kinek szokás szerint a megfelelő kölcsönt megajánlva, azt büszkén visszautasította. A százhuszezer koronát, mondotta, a lajblim zsebéből is kifizetem, de azért irni se tudott. Mikor mértem azt a részt, melyet ez a pénzes paraszt megvásárolt, mezitláb rongyos nadrágban szaladgált utánam, később pedig jött egy másik paraszttal, a ki léczekből szerkesztett körzővel fölül mérte a földet, hogy ugyan megvan-e? És a mikor az ő czivilmérnökével tisztába jönni nem tudott, megkérte a tanyai tanítót. Ez lépéssel mérte és megnyugtatta, hogy talán még több is. Ilyen a paraszt, még ha vagyonos is.

Nézzé meg bárki ennek a fufangos parasztnak a birtokát, a ki kifizette az árát és nézzé meg a többiét, a ki a vételár kétharmadával adós maradt a takaréknak, van-e abban különb-

ség? Uramfia, semmi. Egyik olyan, mint a másik, a lova gebe, a szarvasmarhája csenevész, a milyenért most száz koronát sem adnak, a termelése a lehető legközönségesebb: buza, rozs, árpa, zab, kukoricza, krumpli. Kertje nincs, gyümölcsfája nincs, kopáron marad az égnek egy kis tanyaépület, fa azt nem árnyékolja, de virág sem disziti. Az a szép gazdaság, hol remek állatállomány volt, kitünő gabonatermés, többé nincs. És a gazdag paraszt épp úgy gazdálkodik, mint a takarékpénztár jobbágya.

Ezután az elszomorító valóság után irok egy intelligens gazdáról és nem is férfiról, hanem nőről. Nógrád megyében egy alig 300 holdas birtokos urnónél voltam. Az állomáson uri birtokoshoz illő fogat várt, a milyent az Alföldön csak elvétve látunk, mert ott a 300 holdas gazdák mezitláb szaladgálnak. Egy állambnak reputációjához pedig nagyon szükséges, hogy a gazda nyilvánosan is imponáljon. És mit láttam egyébként a nógrádi dzsentri asszonynál? Noha a birtok meg volt terhelve, urnőnek megfelelő tisztességes és mégis szerény életmódot biztosított. Az urnő ambiciózus gazda, a ki szakkönyveket olvas, szakszerűen és praktikusán gazdálkodik és megtekintve működését behatóan, mondhatom, hogy több hasznot produkál ugy magának, mint az országnak, mint az a paraszt, a ki sajnál egy pár csizmát és mezitláb szaladgál és marháit a tilosban legelteti. A nógrádi urnónél láttam hasznos kertészetet, gyümölcstermelést, szőlőt és kitünő gabonát, szép szarvasmarhákat, egészséges, munkabíró lovakat. Mindezekkel sem a gazdag mezitlábos paraszt, annál kevésbbé a többi, nem dicsekedhetik, mert az ő speciális észjárásuk szerint mindez nem fizeti ki magát. Ez náluk pazarlás.

Már pedig ha így kell nyilatkoznom az alföldi parasztról, mit szóljak a többiről, a hol szegényebb, soványabb a kultúra.

Nagyon tévednek, a kik azt hiszik, hogy a gazdálkodáshoz nem kell intelligencia. A gazdának több képzettségre van szüksége, mint bármiféle hivatalnoknak, a ki ha nem is gondolkodik, nem is fárad nagyon, akár van haszon, akár nincs, elsején tartja a markát a havi zsoldért.

Gazdának dolgoznia, fáradnia kell s ha meg van a gyümölcse, akkor meg szedje össze az esztét, hogy hol és miből csinálhat pénzt? Neki azt nem hozza senki sem, ezüstös tálcán.

A paraszt kevesebbel beéri, de kevesebbet és rosszabbat is termel. Neki jól van így is. De az országnak, az állam érdekeinek nem felel meg a kontár, a maradi!

Azért most is igen egészségesnek vallom azt az eszmét, a mely még Bartha Miklós idejében fölmerült és akkor erről cikkezünk. Egy belga társaság kopogtatott be hozzánk, keresve circa 50.000 holdat haszonbérbe. Ezt a kolloszális birtokot 20—50 holdas darabokban haszonbérbe akarták adni parasztagdákknak, de olyan kikötéssel, hogy ugy tartoznak gazdálkodni, a mint azt a bérlet vezetősége elrendeli és a terményeket nem egyenkint viszik a piacra, hanem átveszi a vállalat napi áron és tömegáruban adja tovább. Kérem, itt lett volna gazdasági fejlődés, innen kerültek volna ki értelmes gazdák, mert a belgák kitünő gazdák. De ez nem kellett.

A mai parasztagdálkodással egyáltalában nem vagyok meglegedve, mert ha a parasztnál itt ott akad egy pár jó ló, szarvasmarha,

telepítenek egy kis homoki szőlőt, vagy uborkát termelnek, ez még nem elegendő ok arra, hogy felosszuk nekik az országot. A parasztagdálkodás mindig egyoldalú.

És annak a tömeges birtokfelosztásnak mi az eredménye? Az, hogy minden paraszt, akár cseléd, akár nem, földbirtokossá akar lenni. Nem gondol arra, hogy a takarékpénztár sokkal kegyetlenebb földesur, mint akármelyik földbirtokos és nem jut eszébe, hogy a míg a földbirtokosa tisztességes megélhetést ad, addig a takarékpénztárnál a szükséges mindennapi kenyér is koczára van téve.

Ebben rejlik Magyarország népének elzüllesének egyik oka. Sem jó cseléd nincs, sem megfelelő parasztagda. Törvényeink és közhatóságaink intézkedései pedig véghetetlen rosszak, hogy sem azoktól orvoslást remélni lehetne. Ez az oka, hogy a legtöbb földbirtokos meggyüli a gazdálkodást és a birtokától szabadulni akar.

Ne hasonlítsuk a mi parasztnak Németország, Ausztria, vagy Csehország parasztjaihoz, a hol a paraszt tanul, szakkönyveket olvas, sőt idevágó könyvtára van. Ne szépítsük a dolgot, valljuk meg, velem megtörtént, hogy a midőn a vonaton egy gazdasági lapot olvastam, egy az értelmiségi osztályhoz tartozó rám szolt: hát lehet olyan lapot olvasni, melyben nincsen politika?

Igen, politikailag kimüvelték, vagyis megművelték a népet, de gazdaságilag nem. Szegények vagyunk, nagyon szegények ebben a gazdag országban és még szegényebbé leszünk, ha egyre csak az intelligens, értelmes gazdaosztály letérésére törekszünk.

Nekünk első sorban józan népnevelésre van szükségünk s ha a nép értelmileg és erkölcsileg eléggé képzett, akkor beszélhetünk parasztpolitikáról.

De még nem fogytam ki a mondani valóktól. Folytatom.

Rédei Ferencz.

A burgonya levelet-sodró betegsége.

1. Bevezetés.

Mindenekelőtt megjegyzem, hogy nem új betegségről van szó, hanem arról, a melyet a német megnevezés után mi is „*levélfodrosodás*” néven említünk. Ez a név azonban helytelen, mert ennek a betegségnek következtében a levelek nem fodrosodnak meg, hanem oldalai *felsodródnak*.

Ilyenféle jelenségek azonban a burgonyán már a XVIII. század közepén is feltűntek, már ekkor ismertek sodródott levelű, betegesen elváltozott szövetű és ezekben a szövetekben ezekben gazdag burgonyákat, sőt az irodalom tanúsága szerint 1770-ben Angliában, 1776-ban pedig Németországban ez az, akkor még pontosabban megnevezetlen betegség nagy károkat is okozott.

Azóta kisebb-nagyobb időközökben többször említi az irodalom. Sőt nemesak a tények feljegyzésére szoritkoztak már a multban sem, hanem a baj okát is elkezdtek kutatni a mult század közepén, második felében már sokan úgy vélekedtek, hogy meg is találták azt. **Hallier**, a *Pleospora polytricha*; **Reinke**, a *Verticillium albo-atrum*; **Schenk** pedig a *Sporidium exitiosum* var. *solani* nevű gombákat okozza a baj fellépéséért.

Hogy az a betegség, a melyre most **Appel**

UJ!

UJ!

UJ!

Egygéprendszerű gőzszántás.

(Egy ölet fogó 7 vasu ekével.)

Csekély befektetés. Olcsó üzem. Tökéletes munka.

Referenciák az egész országból kívánatra rendelkezésre állnak.

Egyedüli gyártója:

Első Magyar Gazdasági Gépgyár R. T.

Budapest, VI., Váci-ut 19. szám.

hívta fel a figyelmet, epidemikusnak jelezvén a bajt, identikus-e azokkal a hasonló módon leírt régebbi bajokkal, annál is kevésbé lehet eldönteni, mivel ma éppen olyan kevésé vagyunk tisztában a betegség lényegével, mint nem tudtak róla semmi okosat kisütni a XVIII. és XIX. században sem.

A baj azonban itt van és rombol. Hatása sok vidéken nagyon is belevágott az élet elevenjébe. Vannak vidékek, a hol állítólag még a vetőgumó mennyisége sem térül meg. Hogy azonban mi lesz a baj végleges következménye, arról ma még semmiféle határozott véleményt sem lehet mondani.

2. A betegség külső jelei.

A betegség a lombozaton és a gumókon egyképpen hoz létre változásokat.

A beteg bokor lombjának levelei többé-kevésbé kisebbek a rendesnél, a levélkék a vállukon jellemző lilás színt kapnak, oldaluk pereme felhajlik, majd felpöndörödik és végül gyakran az egész levél csőszerűen összesodródik. A lombzat ennek következtében nagyon ritkának látszik. A levelek összesodródásával többnyire az is együtt jár, hogy a lombzat megsárgul, megbarnul és végül is hamarabb elpusztul, mint az egészséges bokrok lombja.

A gumókon a baj többféle fokban és jelenségben mutatkozik; hogy azonban milyen jeleket kell ennek a betegségnek tulajdonítanunk és melyeket más betegséghez hozzáírunk, azt eldönteni semmiképpen sem lehet.

Közönségesen a gumók megkisebbedését tartják a betegség első jelének. Eleinte, vagy, mondjuk, a legenyhébben beteg bokrok gumóinak összes súlymennyisége nem kevesedik, csak a gumók lesznek kisebbek, számra nézve azonban meggyarapodnak. Különösen a felsőbb gumók nyomorodnak el. (126-ik ábra, 2. kép.)

Később, vagy a jobban megtámadott bokrok elcsenevészett gumóinak a száma is fölöttébb megapad. (126-ik ábra, 3. kép.)

Az első évben rendesen nem is tesz több kárt a betegség. Ha azonban beteg gumót vetünk el, akkor a keletkező új növény alig, vagy éppen nem terem gumókat. (127-ik ábra, 2. kép.) A második évben tehát, sokan úgy állítják, elvész a megtámadott burgonya.

A mint azonban már fentebb is jeleztem, ezzel a folyamattal a legtöbbször más jelenségek is járnak karöltve. Ezek közül a legfeltűnőbb a gumók megfonnyadása, megpuhulása és megráncozódása. Ha azonban ezeket a fonnyadt gumókat pontosabban megvizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy azokon majdnem mindig valami más baj, vagy legalább is

más baj is jelentkezik, nemcsak a levelet-sodró betegség.

Meg kell végül jegyeznünk a következőket:

1. hogy a lombok pusztulási foka, meg a gumók betegségi stádiuma éppenséggel nem párhuzamos jelenségek;

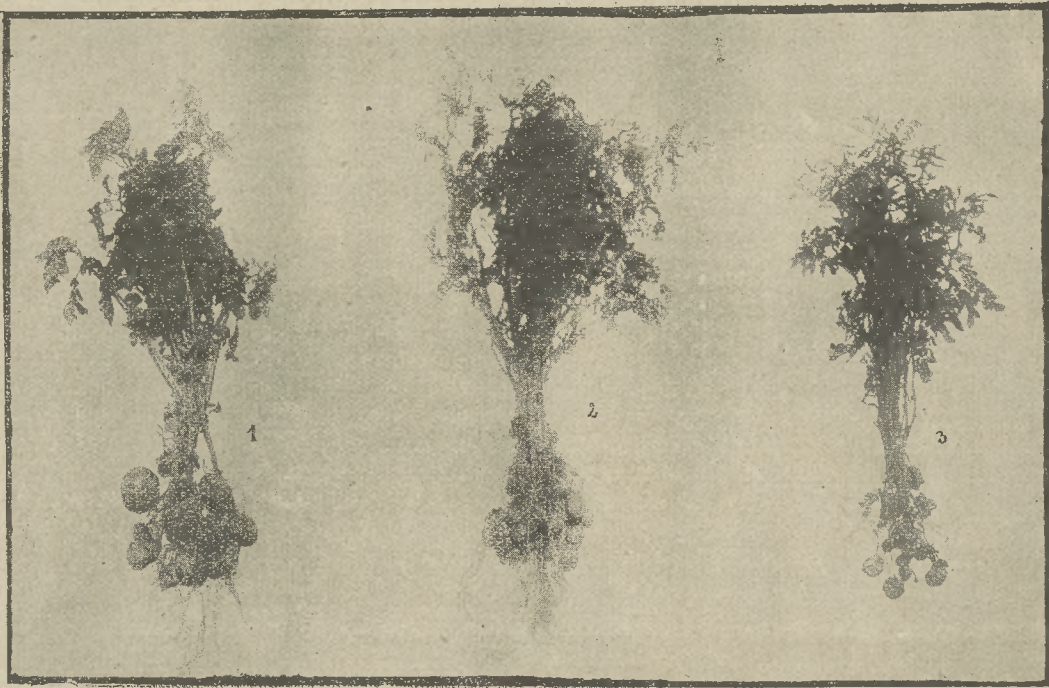
beteg gumókból is fejlődhetik egészséges burgonyabokor, a mely egészséges gumókat is terem; **Frank** maga írja: „Egyes burgonyafajták egyes növényein július 6-án valódi levelet-sodró betegség jelentkezett, alacsony maradó, itt-ott a bordák alsó felében fekete foltok, a bokrokon besodródott levelek alakjában; különösen feltűnő a baj a *Liebscher*-fajtán, a melynek vetőgumói már az előbbi évben levelet-sodró bajban szenvedett növényektől származtak. Ezeknek a gumóknak a kihajtása után a növénykék mind nagyon visszamaradtak a fejlődésben és sokan közülök a betegség minden tüneténye jelentkezett. Július 6-ig azonban egyesek ezek közül újra helyrejöttek, úgy hogy beteg és egészséges jellegű bokrok között mindenféle átmenetet lehetett találni. Ezekben a bokrokon sem a tő feketesége, sem a korai pusztulás nem jelentkezett. Augusztusig az egészségesedés folyamata még előbbre haladt, úgy hogy végül már csak néhány beteg tő maradt, a melyek körülbelül csak 20 cm. magasak voltak és leveleik erősen besodródottak; sok tő tért vissza eredetileg beteg állapotról a teljesen egészségesbe, ezek üde színben fél méterre is megnöttek;

az a nézet tehát, hogy a levelet-sodró betegséget éves periodusban tönkreteszi a megtámadott burgonyabokrot, nem igaz”; legújabb **Betten** is igazolta, hogy a levelet-sodró betegségben szenvedő gumók megfelelő gondozással meggyógyíthatók; **Sorauer** is azt állítja, hogy ugyanazon beteg gumóból egészséges és beteg hatás is fejlődhetik, a mit magam is megerősíthetek.

3. A baj lényege

Ha levelet-sodró betegségben szenvedő gumókat kettévágunk, összefüggő vagy szaggatott sárga gyűrű tűnik azonnal a szemünkbe a vágási felületen, a mely hosszabb idő múlva vöröses lesz, majd végre megbarnul. Ez a gyűrű azt a határt jelzi, a hol a kéreg a béllel érintkezik.

Sorauer ezzel összefüggésben nagyon érdekes jelenségre hívja fel a figyelmet, a mely a baj lényegének megértéséhez is közelebb juttathat bennünket. Ha ugyanis egészséges burgonyagumó vágási felületére guajak-oldatot (a mely minden patikában olcsón kapható) cseppentünk, a kéreg azonnal erősen megkékül, ellenben a bél csak bizonyos, a fajták szerint változó idő múlva. **Grüss** szerint ennek az az oka, hogy a kéregben és a bélben különböző okszidáza van, még pedig a kéregben erősebb, a bélben gyengébb. Hogy mindazonáltal a kéregokszidáza nem szállít állandóan fölös mennyiségű okszigént a bélbe, hogy tehát az ott raktározott keményítő nem válto-

126-ik ábra. 1. Egészséges bokor. — 2. A levelet-sodró betegség kezdete (a lomb tetején a levelek besodródnak, a gumók száma megnő, de térfogatuk erősen megapad; a felső gumók összesznek). — 3. A betegség első foka (a levelek majd mind besodródnak, a számra és térfogatra egyaránt megapadt gumók nagyrészt összesznek).

2. hogy egy fészekben is az egyes tővek különböző fokban mutatják a bajt;

3. hogy nem minden bokor futja végig a betegség különböző stádiumait, hanem egyikén mindjárt kezdetben nagyon erősen, a másikon pedig alig észrevehető fokban jelentkezik a baj;

4. hogy, a mint azt **Frank** 1897-ben, a berlini gazdasági főiskola kísérleti terén be is igazolta,

127-ik ábra. A betegség vége. 1. Besodródott és elpusztult levelű lomb. — 2. Csak néhány, teljesen összetöprődött gumót termő földbeli részek (sötétre festve).

LEGJOBBAK a

resiczai ekék, LOSONCZI vetőgépek és KALMÁR-féle rosták.

KIVÁNATRA SZIVESEN KÜLDÜNK ÁRJEGYZÉKET.

A MAGYAR KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK VEZÉRÜGYNÖKSÉGE, BUDAPEST

V. VÁCZI-KÖRUT 32.

zik át mindjárt keletkezése után czukorrá, annak ugyancsak Grüss szerint, az az oka, hogy a bélben egy antioksidáza enzima is van, a melynek antagonisztikus működése a kéreg erősebb oksidázóját hatásaiban megakadályozza mindaddig, míg a gumó kihajtásának ideje el nem érkezik, a mikor aztán a bél keményítője czukorrá alakul.

Beteg gumóknak az enzimak előbb jelzett egyensulya megbomlik. Ha ugyanis guajakoldatot cseppentünk a beteg gumó vágási felületére, a hol tehát a sárga gyűrű látható, az egész vágási felület egyszerre megkékül és a bél és a kéreg színében különbség nem mutatkozik.

Az oksidázák egyensulyának megbomlására vezethető vissza mind az a jelenség, a mi a beteg növényen jelentkezik. Sok jel mutat arra, hogy a beteg gumók egyáltalában olyanféle változásokon mennek át, a melyeknek végső eredménye az, hogy fiatal, éretlen, vagy hajtani kezdő gumókhöz hasonlítanak összetételükben. Mindazonáltal mindazt, a mit a beteg gumók keményítőtartalmának csökkenésére vonatkozólag közzétettek, nem tudom megerősíteni, mert nem egy betegfajta keményítőtartalma haladta meg az átlagot azok közül a fajták közül, a melyeket megvizsgáltam.

Mint már fentebb is említettem, a levelet-sodró betegséggel együtt az elpusztult gumókon más bajok is jelentkeznek. Eltekintve a sérülésektől, nagyon gyakran található a megfonnyadt gumókon rothadás, vasfoltosság stb. És minden bizonynyal igaz is van Sorauer-nek, a mikor azt állítja, hogy a levelet-sodró betegség nem egy betegség, hanem több különemű és csak végeredményében hasonló betegségnak az összefoglalása, vagy összezavarása. Ez annál is inkább valószínű, mert a betegség fentebb ismertett jelei egyenként is felléphetnek és ilyenkor 100 százalékos megbetegedést is lehetne konstataálni, holott igazában esetleg nagyon kevés olyan gumó akad, a mely pusztulóban van.

4. A baj oka.

Appel, a ki a betegségre a gazdák és a kertészek figyelmét felhívta, mindjárt közzé is tette, hogy a betegséget *Fusarium*-gombák idézik elő és pedig nem egy, hanem többféle fajta. Szerinte a fertőzés úgy történik, hogy a fuzáriumok, a melyek a termő talajban kisebb-nagyobb mennyiségben mindig jelen vannak, földbeli szárrészekben támadt sebekbe jutnak, a mely sebeket akár a talajmunkáló eszközök, akár pedig rovarok ejtenek a növényen. A gumóból jutnak azután a gombák telepének egyes fonalai a lomb szárrészeibe és leveleibe.

Ennek a véleménynek egyetlen támasztéka az, hogy beteg gumók és száraz edényeiben hasadó-gombák és gombatelepfonalak találhatók és hogy beteg burgonyaszárból sikerült is *Fusarium*-nemzetségre tartozó gombákat kitenyészteni. Ez a támaszték is megdőlt azonban azonnal, mihelyest megtudjuk, hogy nemcsak épen *Fusarium*-gombák, hanem más gombák telepfonalai is bőven találhatóak a beteg szárrészek edényeiben, mint például a *Vermicularia*, *Vertillium*, *Penicillium* stb. telepfonalai és hogy nem minden beteges szárrészben van jelen gombafonaltelep, ellenben el nem változott edényekben is épen olyan gyakran ott van a micéliumok egész tömege, mint a megbarantalt falu edényekben. De meg azután fel kell ötlennie mindenkiben, a ki gombáknak és pedig a termő talajban mindig bőven található gombáknak tulajdonítja a baj eredetét, hogy miért jelentkezik a betegség épen most, vagy, ha a régebben leirt hasonló jelenségeket a ma fellépő bajjal azonosítjuk, hogy miért lép fel ez a baj bizonyos időközökben és miért nem állandó és régi betegsége ez a burgo-

nyának! Hogy lehessen azt elhinni, hogy a fuzáriumok meg a burgonya eddig egymás mellett minden nagyobb veszedelem nélkül élel, most pedig vagy (vagy, mondjuk, időközönként) egyszerre a fuzáriumok a legádázabb ellenségei lettek a burgonyának, mikor erre semmiféle ökológiai, vagy fejlődésbeli okuk sincsen!

Ámde nemesak azt nem tartom valószínűnek, hogy a fuzáriumok okoznak a bajt, hanem még csak arra sem látok okot, hogy egyáltalában élőködőről beszélhessünk, mert akkor a bajnak fokozatosan kellene az élőködő terjedésével párhuzamosan elnyomulnia, a minek pedig a statisztikában semmi nyomára sem akadunk. Ime Magyarország burgonyatermesésének statisztikája 1900 óta!

1900-ban (kerekszámban)	49,000.000	métermázsa
1901-ben	48,000.000	"
1902-ben	42,000.000	"
1903-ban	50,000.000	"
1904-ben	33,000.000	"
1905-ben	49,000.000	"
1906-ban	52,000.000	"

És valóban Appel-lel szemben többen hirdetik azt, hogy a baj oka nem élőködőben, hanem külső hatásokban keresendő, a melyek a burgonya rendes életműködésének, háztartásának egyensulyát és ezek közül elsősorban is a gumó euzimáinak működését megzavarják. Ilyen külső hatás első sorban is az időjárás, a melynek szélsőségei: nagyon száraz, vagy nagyon nedves év, ugyancsak próbára teszik azoknak a földeknek a növényzetét, a melyeken régi idők óta egyféle növény terem, vagy, a melynek a művelése sem eléggé megfelelő. Az, hogy régebben is irtak le az idej évből nálunk is nagy mértékben jelentkező elváltozásokat a burgonyán, azt bizonyítja, hogy nem egy dologról van szó, hanem egy csomó jelenség találkozásáról, a melyek végeredménye több helyen nagyon rossz termés, a mit persze ilyenkor mind a fölkapott és divatos betegségnak tulajdonítunk.

5. A védekezés.

Mint hogy a baj okát pontosabban nem ismerjük, vagyis helyesebben, mivel úgy látszik, nem járványról, hanem vidékenként változó eredetű bajról és bajokról van szó, nem is lehet a védekezés kérdését egy csapásra megoldani. A mit eddig ajánlottak, inkább óvatosság, mint gyógyító szer.

A legfontosabb dolog az lenne, hogy csakis egészséges és ép gumókat kellene vetésre használni. Annak a megállapítása azonban, hogy melyik a beteg és melyik a teljesen egészséges gumó, különösen a gumó felvágása nélkül, lehetlenség. Még akkor is kétes az eredmény, ha magunk termeltük a vető gumót, és így módunkban van már a töveket is megválogatni. Kétes pedig azért, mert a lombozaton a levelek besodródása olyan bizonytalan jegy, hogy még a gyakorlott szakember szeme sem mer belőle bizton következtetni.

A fajták ellenálló képességére sem számíthatunk. A megfigyelések erre nézve azt mutatják, hogy teljesen ellentálló fajta sincsen, és hogy az egyes fajták vidékenként és évenként a legellentmondóbb módon viselkedtek a betegséggel szemben, a mi különben szintén csak arra utal, hogy különböző bajok találkozását tartjuk valószínűnek, és ne egy izolált betegséget okoljunk a károkért.

Mindezek alapján azt tartom, hogy a levelet-sodró betegség mibenlétéről és okáról határozottan nyilatkozni nem lehet. Annyi mindenestre valószínűnek látszik, hogy maga az egész probléma annyira zavaros, hogy azt sem tudjuk mi tulajdonképpen a baj, és hogy mi ellen kell tehát védekeznünk. Egyszersmind azonban az is

valószínű, hogy a kik a burgonyatermelés kríziséről beszélnek, azok nagyon sötét szemekkel néznek, a mire pedig ok nincsen.

Dr. Rapaius Raymund.

Gazdasági épületek.

A gazdasági épületeknek szükséges neme és száma, mindig a gazdaság területének nagysága és a gazdaság kül- vagy belterjes kezelésének szükséges arányai alapján, több vagy kevesebb kivitelben nyer alkalmazást.

Az épületek építési módja változik a földbirtokos vagy bérlő felfogásától, anyagi jólétének fokától és az egyes vidékek csapadéki viszonyainak váltakozásától.

A földbirtokos, ha gazdasági épületet kell építenie, mindig azon irányelv vezet, hogy azt oly kivitelben állítsa elő, hogy annak hasznavehetőségét nemesak ő, mint birtokos, hanem jogutódjai is mentől hosszabb időn át a lehető legkevesebb fentartási költséggel czélszerűen használhassák.

A bérlő már az építkezésre nem fektet oly nagy sulyt, különösen akkor, ha a bérlési szerződése értelmében az új épületeket a birtokos nem tartozik átvenni, nem fektet nagy sulyt azért, mert a bérlési bizonyos idő múltán más bérlő kezére kerül, annak tehát ő csak addig veheti hasznát, ameddig a birtok bérlésében bentmaradhat, mi sem természetesebb tehát, hogy a gazdasági épületeit csak a bérlési szerződésének lejártá idejéig iparkodik kihasználni, hogy azon idő alatt az épületben fekvő tőkéje vissza is térüljön.

Ugy a birtokosnak mint a bérlőnek az építési szükséglete függővé van téve a birtok vidékének csapadéki viszonyaitól, amennyiben a hegyes vidék termő földjeinek kiterjedése kisebb, mint az alvidéki síkságé, ennek alapján a hegyes vidéken mivel ott a csapadéki viszony nagyobb, a terményeknek megvédése céljából aránylag több épületre is van szüksége a gazdának.

A gazdasági épületek a hegyes vidékeken, mivel ott az építési anyag is olcsóbban beszerezhető, u. m.: kő, mész, épületfa, több épületet is készítenek, mint az alföldi síkságon, de a helyi viszonyok azt indokoltá is teszik, annyival is inkább, mert az alföldön a tél sohasem oly tartós és hideg, mint a felföldön, miből kifolyólag a felföldi birtokosok állatállományaikat csak az esetben tudják használnal tenyészteni, ha azoknak megfelelő épületekkel rendelkeznek is.

Számos éveken át foglalkozom a gazdasági pályán, de még csak a közelmúltban volt alkalmam Vas megyében, Egyházashelye község nagybirtokosának szíves magyar vendégszeretetéből történt meghívása alapján megismerhetni gazdaságának építkezéseit és gazdasági gépészeti berendezését, a mely érdemes arra, hogy gazdájának előrelátó gondoskodásából eredő építkezési modorral a magyar földbirtokos osztály erre vonatkozó véleményeikre némileg is irányító utmutatással szolgáljon.

Egyházashelye földbirtokos ura nem a jelenre, de minden munkájával következtetve, a jövőbe tekint s ezen irányelv alapján indulva, már eddig is megvalósította a gazdára nézve azon fontos építkezési tényezőt, hogy minden termény, állat és eszköz, akkor lehet hasznos és jövedelmező, ha azokat az időjárás viszontagságos és káros behatásaitól idejekorán megvédhetjük, továbbá, ha a gazdasági munkálatainkat iparkodunk a lehető legkevesebb kézimunka igénybevétele mellett

Arankamentes
vagy legalább
arankamentesíthető
Kisarankás

Lóherg-

Licerna-

magot

vásárol

a legmagasabb áron

HALDEK

magnagykereskedése, József főherceg ő. cs. és kir. fensége udvari szállítója

Budapest, V., Bálvány-utca 6. szám.

különböző gazdasági gépekkel helyettesítve végeztetni.

A gazdasági épületeinek méretei meg-
lepőleg hatnak a szemlélőre, mivel minden
épülete úgy az állatok, mint a leltári tárgyak
és széna, szalma szemtermések befogadására
megfelelő arányokban oly erősen lettek és
lesznek építve, hogy azokba nemcsak kényel-
messen elhelyezhetők, hanem az épület kivi-
telét tekintve, számos évtizedeken át az épü-
letek alig szorulnak tatarozási és javítási
munkákra, mert a legnagyobb része erős
boltozattal készült épületek, a melyeknek
felső része a szálás takarmányok befogadására
van készítve és cseréptetőzettel ellátva, a fal-
ak kőből épült czementfugolással, jó meszes
malterba rakva számos évtizedekre biztosít-
ják hasznavehetőségüket.

Azonkívül, hogy az összes állat, termény,
gép és eszköz-leltár megfelelő épületekben
nyernek elhelyezést, gondoskodva van a szálás
széna, takarmány szalmák és törekek elhe-
lyezéséről, a melyek ezen célra épített több
rendbeli nyitott oldalú tágas, magas kő- és
téglafal és oszlopokra épített védőtetők alatt
lesznek elhelyezve, továbbá minden majo-
rban van építve a zöld takarmány télire való
elhelyezésére szolgáló úgynevezett füllesztő
épületek (szilok), a melyekbe a zölden szecs-
kázott takarmányok az ős folyamán lesznek
télire eltelve, a nélkül, hogy azt földtakaró
fedné.

A füllesztő épület belvilága, hossz- és szé-
lességben 6 és 12 méter, a falak magassága
6 méter, a mely alapon a füllesztő gödör köb-
tartalma 432 m³ méter, az épület magasságá-
ban félig a földbe van építve és csak a föld
feletti 3 méter magas fal tünteti fel az egész
füllesztőt épület formában, a mennyiben az
rendesen betetőzve van és a tetőben épített
ajtókon át lesz a füllesztő szecskával meg-
töltve és ugyanott kiszedve.

Ezen füllesztő épületek nagy mértékben
elősegítik az állattartás olcsó és kényelmes
kezelését, a mennyiben a télire előkészített
takarmány ezen szilóban már ősszel a kellő
mennyiségben elő lesz készítve, közvetlen az
állatállomány istálló mellett oly módon, hogy
a sziló mellett felállított nagy gőzhajtásra be-
rendezett elevátoros szecskavágókkal a ver-
melendő zöld takarmány egyenesen gőzerővel
a szilóba lesz szállítva, ott letaposva és csak
a legfelső része, ha már a sziló megtelt, lesz
egy méter magasán törekekkel betakarva és rá-
taposva.

Az ily módon kezelt zöld szecska legfelső
része mintegy 5—6 zoll rétegben válik hasz-
navehetetlenné, a többi azonban mint izletes
takarmány a szilóból egy csigán alkalmazott
kosárkötél általi vonásával emeltetik ki min-
dennap a szükséglet arányában s így egész
télen át megtakarítást nyert a téli kellemet-
len időben történő szecskavágási munka és
az azzal kapcsolatos takarmánypocséklás.

A mennyiben a sziló megvédi a zölden
eltelt szecskatömeg oldal- és fenék-romlásból
eredő károsodást, továbbá a téli takarmányo-
zás felényi emberrel végezhető s ha még szá-
mitásba vesszük a téli szecskázás veszteség-
és takarmányérték-csökkenés különbözetét,
megérdemli, hogy gazdaközönségünk elláto-
gasson Heteyi Nagy Sándor ur kétházás-
hetye gazdaságába, hogy azt ott megszem-
lélve, saját előnyükre utánkészíthessék.

Megemlítésre méltó, hogy a trágyatelepek
minden egyes majorokban szintén tető alá
lettek készítve, oly módon, hogy a trágya-
gödör közepe felé eső lejtővel a trágyalé le-
szivódása egy trágyalé-kutba történvén, az
onnan időközönként a trágyalé-szivattyúval
kiemelve, egy trágyalé-hordó-szekér segélye-
vel a rakodó helyeken összehordott kom-
poszt telepekre lesz szállítva.

Minden majorba a trágya-telep két helyen,
vagy közvetlen egymás mellett, vagy közel
egymáshoz oly módon nyert elhelyezést, hogy
azoknak fenék- és oldalfalazásain kívül, kö-
rül, részben fal, részben oszlop és korlát ké-
pezí oldalt, a mely egyszersmint a trágya-
telep felett készített nagyméretű tetőzet fenntar-
tására szolgál, a trágyatelepre rendes ki-
és bejárások vannak készítve, hogy azon át
szekerekkel lehessen be- és kijárni s ugyan-

ezen be- és kijárások korláttal elzárhatók,
hogy az időközönként a trágya-telepre haj-
tott szarvasmarhák a telepről el ne távc-
lodhassanak, hanem azon járkálva, a trágya
beérésének szükséges trágya-taposását min-
den további felügyelet nélkül végezhessek.

A trágya-telepek egyike ha megtelt, csak
akkor lesz a másik telep igénybe véve s így
felváltva, az ily trágya-kezelés folytán mindig
rendes, érett trágya kerül a szántóföldekre.

Az istállók ajtó mellett mindenütt el van
készítve a trágyalé-kut, befedett keményfa-
ráma és fedővel, a melybe az istállók trágyalé-
csatornái vezetik a trágyalévet, ezen rend-
szeres trágyalé-szedés által nemcsak hogy az
összes istállók levegőjének tisztasága s ezzel
kapcsolatban az állatok egészségének biztosítá-
sa érhető el, hanem a hulladékszemetek
érett trágyává készítésével a trágyamennyiség
szaporodását és a trágyaminőség javítása
folytán a termőföldek hozamának fokozásá-
ban nyilvánul, e gondos trágyakezelés sikere.

Általában a megfelelő mennyiségben épült
gazdasági épületek biztosítják a gazdaság jó-
vedelmezőségének sikeres keresztülvitelét.

Hetyénnek földbirtokos ura, nemcsak az
itépkezés terén, de gazdasági rendszerének be-
osztásával is hozzájárul a jövő nemzedék va-
gyoni alapjának megteremtéséhez, a mennyi-
ben a termő talajának silányabb részét foko-
zatosan való erdősítés által kívánja értéke-
síteni.

Nem mulaszthatom el Hety földbirtokos
urának ezen gazdasági téren elismerésre méltó
törekvéseit a földbirtokos urak figyelmébe
ajánlani, annnyival is inkább, mert ha a gaz-
dasági építkezés és erdősítések nagyobb mérv-
ben valósulni fognak, azáltal vagyoniilag a
jövő nemzedék gyarapodása biztosítottot ta-
lálva, a második ezredév fennállását is meg-
érheti magyar hazánk, a melynek örökkön
való fennállását, minden magyar ember kö-
teles, hogy annnyival, a mennyivel bírja, tá-
mogassa, de a főfeladat e téren a földbirtok-
osok vállára nehezu, mert ők vannak azon
helyzetben, hogy vagyonuk kezelésének rend-
szerével a jövőbe ható eredményes munkát
sikerrel végezhessek.

Jalsoviczky János.

KÖNYVISMERTETÉS.

**Kodolányi-féle Gazd. Zseb-
naptár.** Az immár 49-ik évfolyamá-
ban levő **Kodolányi Gazdasági
Zsebnaptár** a szokott csinos formá-
jában és gazdag tartalommal már
megjelent.

A magyar gazdáknak eme kedvelt,
régii zsebnaptára az idén újításokkal
látottat el, úgy van szerkesztve,
hogy a gyakorlati gazda igényei-
nek megfelelően. Ezeknek pedig csak
akkor felel meg, hogyha a gazda-
ságban szükséges feljegyzések szá-
mára alkalmas. Hogy pedig az igé-
nyeknek teljesen megfelelően, a nap-
tári rész is el van látva naptárilag
megjelölt napokkal. Pénztári napló,
anyagforgalmi napló, vetési, aratási,
trágyázási jegyzék, a hizlalás és tej-
gazdaság rovatai képezik a rovatos
lapokat, ezenfelül bőségesen van el-
látva cassirozott üres lapokkal, hogy
kiki tetszése szerint eszközölhesse föl-
jegyzéseit. Az ismeretterjesztő csak
a legszükségesebbre szorítkozik és
főleg a mindennapi szükséges takar-
mányozási tabellákat, néhány a
gazdaságban netán előforduló számi-
tást és a gazdasági hatóságok jegy-
zékét tartalmazza. A naptár kiállítá-
sa diszesebb, mint volt eddig, ára
azonban a régi: bolti ára 2
korona 80 fillér, ajánlott szét-
küldéssel 3 korona 25 f, után-

vétel küldve pedig 3 ko-
rona 45 fillér. Megrendelhető a
**Gazdasági Lapok kiadóhivatalá-
ban, Budapest, IV., Muzeum-körut 7.**

KÉRDÉSEK ÉS FELELETEK.

Kérdés. *Olcso kukoricza-góré.*

Néhány nappal ezelőtt hallottam egyik fiatal
gazdatársamtól, hogy ő amerikai módszer szerint
épített kukoricza-górékat s az ily górénak, a
mely 500 mm. csöves tengerinek befogadására
szolgál, az építési költsége, anyagot és munkát
egybevetve, 120 korona volt. Kérem: Lehetsé-
ges-e ez s ha igen, úgy kérem eme építési mód-
szert részletesen közölni. Ugy hallottam, hogy a
góré csupán lécekből lesz építve. V. I.

Kérdés. *Kivesző Riparia-oltványok.*

Még csak 12 évesek Riparia portalisra oltott
tökéim és már is nagy tömegben vesznek ki. A
föld mészből szegény, nagyon kötött, vörös
agyag. Milyen alany lenne megfelelőbb ilyen
talajra, mint a Riparia Portalis? K. I.

Kérdés. *Olasz czirok értékesítése.*

Egy hold olasz czirot vetettem, azt már le-
vágattam és fedél alá behordattam.

Tisztelettel kérem gazdatársaim szives utba-
igazítását, hogy mi az eljárás most velem.

A czirok-szakál milyen hosszú szárral vá-
gandó le? Hogyan történik a kifésülése? Hol és
milyen áron lehetne értékesíteni? S. K.

Kérdés. *A karórágás és lapoczka rán-
dulás.*

Lehet-e a karórágó lovat ezen rossz szokásá-
ról leszoktatni és mi módon? A lapoczka rán-
dulást lónál lehet-e elmulasztani? Mivel? És
mennyi ideig tart? B. B. F.-né.

Felelet. *Murokrépa hizó szarvasmarhá-
nak* című kérdésre.

A murokrépa eddig csak mint csikónevelő ta-
karmány volt kedves — de a murokrépa-termé-
lés gazdasági arányokban hazánkban is terjed-
vén, más állatnemekkel is kezdik etetni. Azt
mondhatjuk, hogy aránylag magas nitrogén és
czukortartalma folytán minden állatra nézve
táphatás és egészségi szempontból egyaránt be-
cses. Kellner takarmányzásti könyve szerint 1000
kg. élősúlyt véve föl, hizó marhának egész 40,
tejelő marhának 30 kg; — sertéseknél darabon-
kint 1/2 kilótól lassu szoktatással 1 1/2 kilóig cél-
szerű és lehet fölmenni. Ez vonatkozik a nyers
állapotra. Gőzölt állapotban ezek a korlátok el-
esnek, és az adagok jelentékenyen fokozhatók.
C.

Felelet. *Tőzeg beszerzése* című kérdésre.

Kérdésttevő tőzeget a „Hanyági tőzegipar-
részvénytársaság“-nál (Sopron, Király-utca 2.)
szerezhet be. A Prospektus szerint, melyet ne-
vezett társaság az érdeklődőknek megküld —
szálás tőzegalmot és tőzeglisztet szállíthat. A
szálás tőzegalomból 1 db hámos marha alá kell
3 kg., 1 db ló alá 2 1/2 kg., 1 db sertés alá 0.5 kg.
A használati utasítás is megvan a prospektusban.

Felhívjuk

a t. cz. gazdaközönség figyelmét a

budapesti

gyapju-aukcziókra,

melyek idei második sorozata f. é. szeptem-
ber hó 30-án veszi kezdetét.

Az aukcziókra felküldött és „Gyapju-
árverések Magyar Általános Hitelbank,
Budapest, Dunaparti thehrpályaudvar“
címzett gyapjuküldemények a M. Á. V.
összes vonalain tetemes díjkedvezmény-
ben, valamint ingyen raktározásban rés-
zesülnek. Bejelentéseket elfogad és
mindennemű felvilágosítással szolgál:

Magyar Általános Hitelbank

Áruosztály — Gyapjuárverések

Budapest, V., Nádor-utca 12. sz.

Az alomtőzeg ára ab Valla vasútállomás préselve és wagonba rakva állomásokra 2 korona 50 fillér 100 kgonkint. Sz.

Felelet. A tépett és zombolyázott tengeri szár tápértéke című kérdésre.

1. Az Ásványi-féle tengeri szártépővel foszlatott és zombolyázott tengeriszár vizsgálati adataira a szakirodalomban nem akadunk, de hozzávetőlegesen megállapítható a zombolyázott tépett tengeri szár összetétele és tápértéke, a tengeri szár ismert összetételéből és azon elváltozások figyelembevételével, a mit hasonló takarmányfélék a zombolyázás következtében szenvednek.

Az irodalmi adatok szerint a tengeri szár összetétele a következő:

	Nyers	emészthető tápalkatrészek
Protein:	5.0%	1.7%
Zsír:	1.5 „	0.5 „
Nitrogénmentes vonatanyag:	34.5 „	17.5 „
Rost:	39.2 „	20.6 „
Nedvesség:	15.0 „	— „
Keményítő-érték:	20.3 %	

A magyaróvári m. kir. vegyikísérleti állomáson Biró vizsgálata szerint:

	Nyers	emészthető tápalkatrészek
Protein:	5.08%	1.72%
Zsír:	0.78 „	0.26 „
Nitrogénmentes vonatanyag:	49.15 „	24.57 „
Rost:	26.31 „	15.78 „
Keményítő-érték:	20.0 %	

Az emészthetőség a fenti emészthetőségi együtt hatókkal kiszámítva.

Miután a tépett tengeri szár tápértéke éppen szétaprózás folytán — az állati szervezetnek a megrágásra és megemésztésre fordított kisebb munkája következtében — 1.5 szeresére emelkedik, azért a fenti átlagos összetételű tengeri szárnak keményítő-értéke 20%-ról 30%-ra száll fel.

A zombolyázás következtében a tengeri szár nyers tápalkatrészeinek százalékos összetétele az eredeti széréhez képest alig változik ugyan, de emészthetősége nagyon csökken; ezzel szemben azonban egyrészt emelkedik a nyers zsírnak mennyisége, mely alkotórész a zombolyázás folytán mennyiségileg és minőségileg is alig szenved változást, másrészt az okszerűen zombolyázott tengeri szárat az állatok is szivesebben fogyasztják. Mindezeket egybevetve bizvást feltehetjük, hogy a zombolyázott tépett tengeri szár tápértéke a természetesével körülbelül egyenértékű.

A zombolyázott tengeri szár és a természetes közötti értékviszony megállapításánál azonban nem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a tengeri szár a zombolyázás következtében eredeti súlyának mintegy 20—25%-át veszíti.

Faltin A.

2. Sajnos, még nem végeztek tudományos köreink kísérleteket arra nézve, hogy a tépett és zombolyázott tengeriszár tápláló értékét ki-puhatolják. Igaz, hogy a dolog még elég új és főleg magyarországi speczialitás. Reméljük, hogy ezen a szükségleten állatleltani kísérleti állomásunk mielőbb segíteni fog, mert ez sokkal fontosabb a magyar gazdáknak, mint ezer más, a melylyel foglalkoznak.

Az eddigi ismeretek után mégis a következő kombinációink lehetnek:

A tengeri szár egészben tartalmaz átlagosan:	
Száraz anyagot	80%
Nyers fehérjét	5.6 „
Nyers zsirt	1.6 „
N. mentes vonatanyagot	42.5 „
Nyers rostot	35.1 „
Hamut	7.4 „

Az egész tengeriszár tartalmaz emészthető alakban:

Fehérjét	2.1%
Zsirt	0.5 „
Szénhidrátot	19.1 „

Hihető, kombinálható, hogy a tépés és füllesztés következtében

az emészthető fehérje	3—3½%-ra,
a zsir	1 „
a szénhidrát	30 „

emelkedik. Ez csak föltevés, de valószínű és én így is vettem be marháim számára készített takarmányzást adagjaimba. Tehát 2—3 annyi érhet, mint a jó árpaszalma, vagy kétannyit, mint a jó zabszalma. C.

HIREK.

Időjárás Jásznagykun-Szolnokmegyében. Időjárásunk változatlanul csapadék nélküli száraz, hideg. 8—16 Celsius hideggel váltakozva, a légsúlymérő e hó 15—16-án egészen 185-re emelkedett, ma 176—8 Cels. hideggel, minden kilátás nélkül csapadéokra. Az e hó 9—11-iki csapadék a talajt csak 10 centire nedvesít meg, a rögek alatt azonban a talaj száraz maradt, ott a buza szárazban maradt. A mi még kevés hó a talaj felszínén látszik, ez már nedvesség tekintetéből számba nem vehető, ezt az erősebb fagyok kiszáritották, sőt a kevés talajnedvességből az erős fagyok már eddig is sokat vontak el. Még rosszabbul állnak a szomszédos és keletre fekvő megyék, ezekben még kevesebb volt a csapadék, az őszi buza ennek dacára a gabonatözsén circa egy fél koronával hanyatlott. Kár azzal oly könnyen már most dobáldozni, mikor most sokkal rosszabbul állunk az Alföldön vetés dolgában, mint mult évben, mert eltekintve a vetések rossz helyzetét, ez évben igen sok föld várva a vetésre az esőt, vetetlenül, sőt szántatlanul is maradt. Tehát sokkal rosszabb kilátás van a jövő évi átlagos termésre, mint a mult évben volt. Jásznagykun-Szolnokmegye, november 19. N.

A Magyarországi Kisbirtokos Szövetség igazgató-választmánya agitációs bizottságot küldött ki, mely a mai napon Hunyár László elnöklésével ülést tartott. Az előadó bejelentette a bizottságnak, hogy a tegnapielőtt tartott választmányi ülés megbízásából, Kossuth Ferenc és Darányi Ignác minisztereknél járt küldöttség, különösen utóbbi miniszternek már bejelentette, hogy a magyar kisbirtokosság kéri a földmivelési kamarák mielőbbi megválasztását. Az előadó ugyan azt látja, hogy ez a javaslat a nagybirtokosok egy részének nem tetszik. Kimondták mégis, hogy a legszélesebb körben folytatják az agitációt. Elhatározták továbbá, hogy a jövő hetekben Budapestre készül a délvidéki kisbirtokosok ezertagu küldöttségének figyelmét is rá irányítják erre az ügyre s átiratban megkérlik Wittmann Jánost, a Délvidéki Földmivelői Gazdasági Egyesületének elnökét, hogy a földmivelésügyi kamarák sürgetésének ügyét ők is tegyék magukévá. Ebben az esetben a Magyarországi Kisbirtokos Szövetség is küldöttségükhöz csatlakozik.

A Biharmegyei Gazdasági Egyesület igazgató-választmánya megbízásából, Weingertner Andor tiltkár egybeállította az egyesületi teli működésének programját. E szerint az egyesület a tél folyamán 8 vármegyei községben rendez háziipari tanfolyamot, ezenkívül 20 községben a kisgazdaközönség oktatására 40 gazdasági szakelőadást. A tanfolyamok mindegyike 2—3 hónapi tanfolyamu lesz s azokon a jelentkező tanulókat oktatni fogják a fűfeldolgozásra, kosárfonásra, seprükötésre és szalmafonásra. Ugy a tanfolyamok, mint a gazdasági előadások céljaira, Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter államsegítségét adott.

Az angol fogyasztópiac — magyar szempontból. Az összes európai piacok között a mezőgazdasági termelés szempontjából legnagyobb jelentőségű az angol piac. Ebben az országban az összes mezőgazdasági termékek közül csak a dohánnyt és bort vámolják meg. Fogyasztóképesége igen nagy, a rajta elérhető árak szinte csábítóak. Magyarországon azonban az angol piacot alig ismerik és a magyar áruk nagyrésze csak osztrák vagy német közvetítéssel jut rá. Csak malmaink árúja jut el magyar áruként az angol piacra és a magyar lisztnek van külön piaci árjegyzése. Némely élelmicikknek van még piaca Angolországban, de magyar bort, magyar fűzeléket, must, szalonnát, zsirt hiába keresünk az angol nagy fogyasztás cikkei között. Mivel e cikkekneknek hirneve alkalmas arra, hogy az angol fogyasztási piacok ne nélkülözzék teljesen, itt volna az ideje, hogy e piacon önálló és termelésünkhöz méltó helyet

igyekezzünk elfoglalni. A magyar gazdáknak elsősorban a kereskedőket s a fogyasztási piacokat kell megismerni, igaz, hogy a mezőgazdaságot is, de mégis inkább arra van szükségünk, hogy a termelt cikkek jó értékesíthetők. Ebben az évben magyar gazdákból álló társaság járt Nagy-Britanniában Kivánatos lenne, hogy gazdáink az ilyen kirándulásokat évről-évre megismételjék és természetesen a fogyasztási piacok, az angol élelmicikk-kerkedelem iránt érdeklődjenek s szerzett ismereteiket és összekötéseiket a magyar termékek értékesítése javára használják fel.

Az angol közvélemény ujabban nagyon sokat foglalkozik a magyar termeléssel. Az angol sajtó földmivelésügyi kormányunk több gyakorlati irányu intézkedése folytán sűrű közleményekkel ismerteti a magyar termelést. Ez az érdeklődés mindenestre alkalmas arra, hogy az angol fogyasztási piac és a magyar termelés közt tartós szálakat fonjunk.

A lóheremagvak forgalmának szigorítása. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület növénytermelési szakosztálya a lóheremagvak forgalombahozatalának szigorításával foglalkozott. A szakosztály határozata következtében az OMGE sürgős felterjesztést intézett a földmivelésügyi miniszterhez, melyben azt kéri, hogy az említett magvak csak a m. kir. államilag ölmzárolt zsákokban legyenek árusíthatók. Az ellenőrzés nehézségeire való tekintettel, az eddig megbízott közegeken kívül, az ellenőrzéssel a pénzügyőrséget kívánja megbízatni, kiknek kötelességük lenne az állami ölmzár jelenlétének megvizsgálása. Különösen fontosnak tartja az OMGE, hogy a külföldi, főképp az Ausztriából behozott here-féle magvak a leadó állomáson megmintáztassanak s egy magvizsgáló-állomáson történt vizsgálat után legyenek csak kézbevitelők. Az arankas heremagvak hatósági ellenőrzés melletti arankamentesítés után lennének forgalomba hozhatók. Hasonló intézkedések megtételét Ausztriában is szükségesnek találja a felirat, épp ezért kéri a földmivelésügyi minisztert, hogy ez irányban az osztrák kormánytól tegye meg a kellő lépéseket.

A kendertermelés Temes megyében.

Az utóbbi időben szép lendületet vett a kendertermelés az országban. Darányi földmivelésügyi miniszter kenderáztatók és kenderkikészítő-telepek létesítésére állami támogatást eszközölt ki, a melyből az eddigi tervek szerint 67 mesterséges kenderáztató és kikészítő telep létesült. Különösen Temes megyében, a hol meg vannak a kendertermelésnek kedvező feltételei, indult meg nagy erővel a kendertermelés nagyobb arányu elterjesztése és evégből Darányi földmivelésügyi miniszter leküldte Füredy Lajos gazdasági szaktanárt, hogy Temes megye több községében rendszeres előadásokat tartson a kendertermelésről, kikészítéséről és értékesítéséről. Ferenczy Sándor vármegyei alispán elnöklése alatt több községben értekezletet tartottak a gazdák és elhatározták, hogy a kendertermelést a jövőben fokozottabban felkarolják. Szépfaluban, Szabadfaluban, Giládon és Kádár községben mesterséges kenderáztatók létesülnek. A miniszter rendeletére Füredy Lajos szaktanár a tél egy részét Temes megyében tölti, hogy a még szükséges kurzusokat megtartsa.

Háziipari tanfolyamok és gazdasági előadások rendezése. A Hevesmegyei Gazdasági Egyesület a m. kir. földmivelésügyi miniszter támogatásával, 1908. évi december hó 1-től kezdődő és két hónapig tartó fűz- és kosárfonási háziipari tanfolyamokat rendez Verpelét és Terpes községekben; továbbá népies gazdasági előadásokat a következő helyeken: Csány, Erdőtelek, Hort, Gyöngyössolymos, Kaál, Pétervására, Reesk, Tarnaszentmiklós, Tiszánána, Tiszaörs, Vámosgyörk és Verpelét községekben.

Az előadások tárgyát az állattenyésztés, mezőgazdasági korszerű munkálkodás, szőlőmivelés, borkezelés, hitelszövetkezetek és egyéb szövetkezetek létesítése stb.-re való utmutatás fogja képezni.

A kivándorlási viteldijak felemelése.

Az új amerikai bevándorlási törvény értelmében minden bevándorló, a ki az Egyesült-Államok területére lép, négy dollárt köteles fizetni. Miután ezt a bevándorlási illetéket azok a hajóstársaságok kötelesek fizetni, melyek a kivándorlókat Európából Amerikába szállítják, az északnémet hajóstársaságok ez év novemberétől

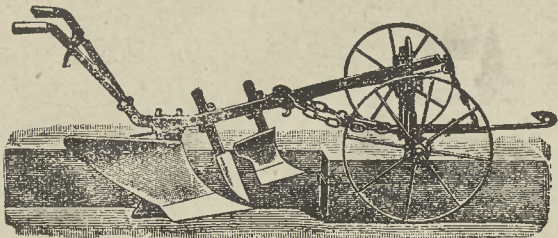
A kiváló bőr- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatás.

Természetes vasmentes savanyúvíz.

Kapható ásványvízkereskedésben vagy a Szinye-Lipóczy Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Rudolfsplatz 8.

Egyetemes- és mélyművelő-ekék

acélöntvény-testekkel, páncél-lemezekkel,
□ acélgerendelyvel,

☞ állítható szarvakkal, önvezetéssel.

Többvasú ekék.

Finom-, szántás-, csukló- és rét-boronák,
háromtagu és egytagu hengerek,
Superior sorvetőgépek, triőrök.

UMRATH és T^{SA}

Budapest, V., Váci-körút 60.

Gőzcseplőkészletek 12 HP-ig. Ipari mozgonyok 200 HP-ig.

Legjobb tejkannák

tejhűtők és tejgazdasági eszközök

kaphatók
Első magyar tejgazdasági gép- és eszköz-gyár
FUCHS és SCHLICHTER
Budapest, VI., Jász-utca 7.
ARJEGYZEK INGYENES BÉRMENTVE

Montafouni

etschthali 2-3 éves

☞ bikák ☞
eladók. Maár Zoltán, Alattyán.

Világhírű szabadalom 18 államban

Stádel-Torkos földmérő-taliga kapható Stádel gép-gyárban, Győrött.

ÁGYBAVIZELÉS.

Azonnali szabadulásért jótállás. Felvilágosítás díjtalan. Kor és nem megadandó. Pényes köszönőlevelek. — Orvosilag ajánlva.
„SANITAS” INTÉZET
VELBURG P. 166. Bayern.

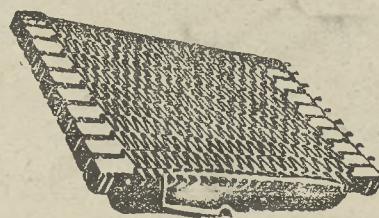
A szőlő trágyázása.

Irta: Ordódy Lajos.
Ára 3 korona.

Gyakorlati utmutatás arra, hogy miként kell a szőlőket istálló- és mű-kereskedelmi trágyákkal úgy trágyálni, hogy a legjobb terményt a legnagyobb mennyiségben elérhessük. Megszerezhető a „Gazdasági Lapok” kiadóhivatalában
Budapest, IV., Múzeum-körút 7.

„UNIKUM” magas tűzálló képességű takarékröstélyok!

Tartós!!
Nem salakosodik!
Nem görbül!!

Nagy szénmeg-takarítás!!

Azonkívül jutányosan szállítunk bármely más rendszerű rostélyokat is. A Van-Baerle féle S. S. jegyű kazánköszöda nem titkos szer

BÁRDOS és BRACHFELD
műszaki nagykereskedés és hat. eng. villamossági vállalat
BUDAPEST, VI. KER., GYÁR-UTCZA 23. SZÁM

RAPID kézi műtrágyaszóró készülék.

Ezen műtrágyaszóró-készüléket

Fischl V. gazdasági intéző ur szak-szerű kísérletezés után találta fel. — A régi szokásos kézi szórással szemben előnye, hogy a munkás kezét és ruháját nem támadja meg; a használatban levő nagy gépekkel szemben előnye az olcsó ár, egyszerű kezelés s hogy egy ember naponként 7-8 holdat, vetőlépésben haladva, kényelmesen beszórhat. A beállítható szórókanál által az elszórandó mennyiség pontosan szabályozható. Ára Budapesten darabonként 60.— K. Bővebb felvilágosítással szívesen szolgálunk.

WEISZ JAKAB
a szabadkai műtrágya-gyár képviselője
Budapest, V., Lipót-körút 7.

„AUTOMAX”

a legjobb önműködő

élőfa-fecskendő.

Kívánatra a 258. számú speciális árjegyzék megküldetik.

Rudolf Krása
Wien, VII., Kirchengasse 29.

Prések és csiszoló gépek

cement-, mozaik-, granitdoit-, terrazzo és járda lemezek gyártása czéljából ugyszintén formákat, műkövek, betoncsövek, gömbölyű és tojásdad profilok-, betonsinszekrények stb. részére legújabb szerkezetekben és kitűnő kivitelben szállít:

Eisengiesserei u. Maschinenfabrik Niederburg
Georg Wittmer Karlsruhe (Baden)
1874-ben alapítva.

Vezérképviselet Magyarország részére:
Büschitz Mór Komárom.

A legtöbb legnagyobb gyárak bel- és külföldön általunk rendeztetek be. — Katalógusok ingyen és bérmentve. — Legkittünőbb ajánlatok rendelkezésre.

A LEGJOBB ÉS LEGOLCSÓBB ÉPÍTŐANYAG

a homokból, cementtel vagy mészzsel készült falazótégla, tetőcserep, fal és padlólapok, csövek stb. Dr. Gaspary rendszere szerint előállítva,

Dr. Gaspary kézi vagy erőhajtásra berendezett gépein vagy formáin a legkülönbözőbb árakban.

A 84. számú ismertetősi brosurá ingyen.
Levelezés és nyomtatványok magyar nyelven.
Leipziger Cementindustrie Dr. Gaspary & Co
Markranstädt bei Leipzig (Deutschland.)

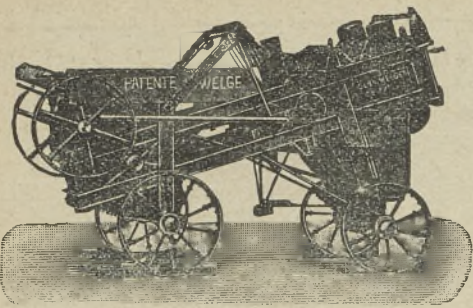
GŐZEKÉK,

gőzuti hengerek és uti mozdonyok

cséplőgépek hajtására, az osztrák bánya- és kohóművek társaság vasműveiből.
A készülékek választását illetőleg mezőgazdasági szak-tanáccsal készséggel szolgálunk.
Szíves megkeresések **Zentral Direction der Oesterreichischen Berg- u. Hüttenwerks Gesellschaft, Teschen, Osztrák-Szilézia**, vagy: az osztrák bánya- és kohászati társaság magyarországi képviselőéhez, **Mayer Pál** főhercegi felügyelő, Budapest, VIII., József-utca 16-18. kéretnék.

BUDAPEST, VII., CSÉNGERI-UTCZA 22.
Készít CLICHÉKET MŰVEK FOLYÓIRATON ARJEGYZÉKEN ÉS HIRDETSÉGEN DÖZSÉRE TERVEN

GÉPVÁSÁR

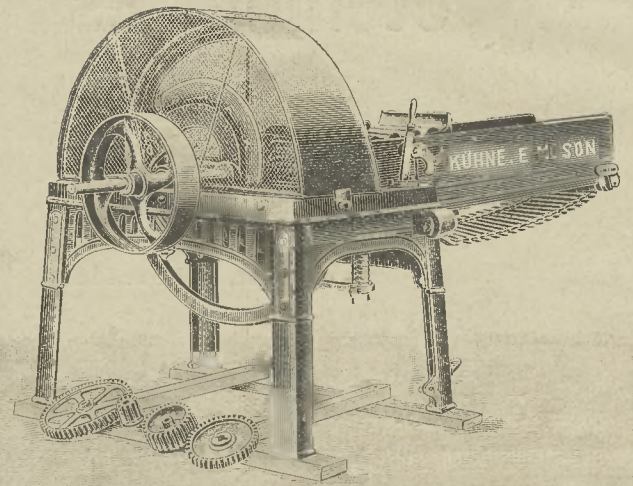

Ajánlható beszerzési források.

„KÜHNE“ mezőgazdasági gépgyár r.-t. MOSONBAN

ELISMERT GONDOS KIVITELBEN SZÁLLIT:

szecska-
vágó gépeket, répa-
vágókat, darálókat, takar-
mány-füllesztőket, „TOR-
NADO“ kukoriczaszár-té-
pőket, morzsolókat, tejgaz-
dasági felszereléseket, tel-
jes takarmánykamra-be-
rendezéseket.

Főraktár: Budapest, VI., Váci-körút 57a. * * * * * Fiókraktárak: Debreczen és Temesvár.

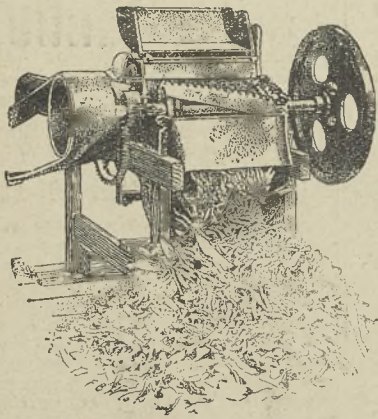
PROPPER-SAMU Mezőgazdasági Gépraktára

Budapest, V., Váci-körút 52.

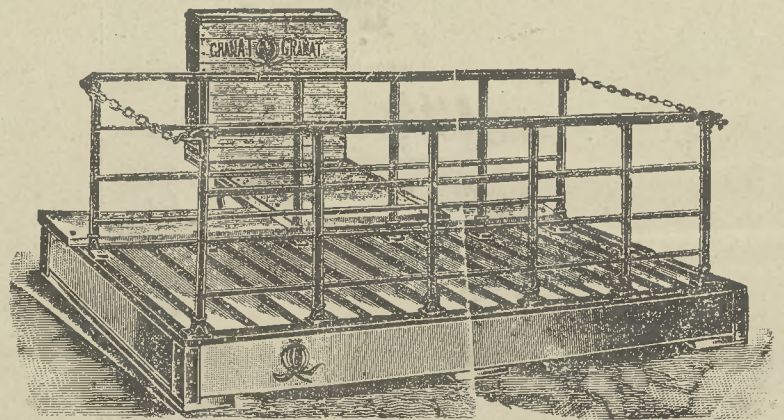
Ajánlja mérsékelt áron leg-
jobbnek elismert, amerikai
„OHIO“

kukoriczaszár-tépő-
gépeit, melyek szecska-
vágásra is kitűnően al-
kalmassak, továbbá „RE-
FORM“ takarmányfű-
lesztő-, répavágó-, bur-
gonyaosztályozó és szal-
makötélfonó-gépeit és
fedett biztonsági járgá-
nyait. — SACK RUDOLF

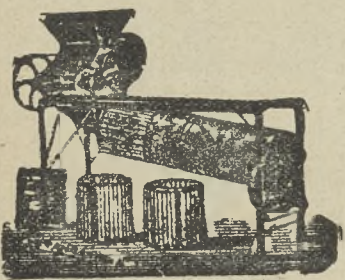
elismert legkitűnőbb ekéinek, vetőgépeinek stb.,
továbbá a valódi „WESTFALIA“ műtrágyaszóró-
gépeknek kizárólagos képviselője.

„GRANAT“ MÉRLEGGYÁR ZWARG ÉS RINGEISEN TESTVÉREK BUDAPESTEN.

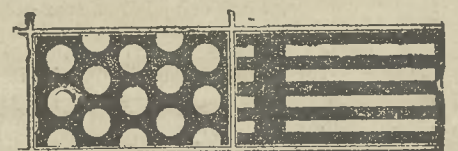
Ajánlják mérleggyártmányaikát és pedig: egyensúly-, tizedes-, százados-
előállat- és hidmérlegeiket a legmegbízhatóbb és legolcsóbb kivitelben. — Gyár:
III. ker., Szépvölgy- RINGEISEN TESTVÉREK V. ker., Hold-
utca 8. sz. Raktár: U'cva 21. sz.

Stahel és Lenner

Trieur- és lemez-
lyukasztó-gyár
BUDAPEST.

Ajánljuk TRIEURJEINKET
és OSZTÁLYOZÓ GÉPEIN-
KET gabona és hüvelyesek
tisztítására és osztályozására

TÖREKROSTÁK és minden
fajta LEMÉZROSTA gőz-
cséplő gépek számára.

AZ ÁSVÁNYI-FÉLE

szabadalmazott

TENGERISZÁRTÉPŐGÉP

az egyedüli és utolérhetlen szerkezet, mely a tengeriszárat legtökéletesebben tépi szét és így a zsom-
bolyázáshoz előkészíti takarmányozási czélokra.

!!! Szaktekintélyű gazdák által minden gazdaságban nélkülözhetlen gépnek kijelentve. !!!

1908. évi tökéletesített kivitelben
gyártja a szabadalom-tulajdonos

„NICHOLSON“

gépgyár részvénytársaság,
Budapest, Váci-út 17. sz.

Ismertetés, árjegyzék ingyen és bérmentve.

Gőzekéket

gőz-utihengereket és gőz-utimozdonyokat

legalkalmasabb szerkezettel és legolcsóbb árak mellett szállítanak

JOHN FOWLER & Co.

BUDAPEST—KELENFÖLD, vasút-állomással szemben.

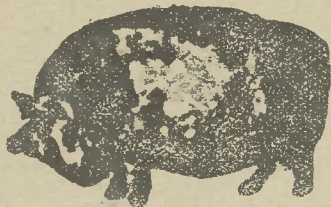
Közlekedés vasuton és villamos vasuton.

TELEFON: 42—50.

Sertés-eladások és vételek

legjobban és legpontosabban eszközöztetnek, sovány, úgy hizott állapotban **URL REZSŐ** sertésbizományosnál, Budapest, VIII., Népszínház-u. 22. (Polgári serfőzde

bérpalota). — Telefon: 97—05 interurbán. — Felvilágosítással készséggel szolgál.

Állat-
tenyésztési, ápolási eszközök, gépek és kellékek nagy raktára.

EREDETI „HAUPTNER“ LÓ- és MARHA- NYIRÓGÉPEK

kor. 76.-tól kezdve.

Főraktár:

GEITNER és RAUSCH

cégnél

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 8.

lási eszközök, gépek és kellékek nagy raktára.

Szíveskedjék árjegyzéket kérni!

A szőlő trágyázása.

írta: **Ordódy Lajos.** — Ára 3 korona. Gyakorlati útmutató arra, hogy mikön kell a szőlőket istálló- és mű-kereskedelmi trágyákkal úgy trágyázni, hogy a legjobb terményt a legnagyobb mennyiségben elérhessék. — Megrendelhető a **Gazdasági Lapok** kiadóhivatalában, Budapest, IV., Múzeum-körút 7.

1900. évi párisi világkiállításon „GRAND PRIX“.

KWIZDA-féle korneuburgi marha-táppor

Étrendi szer lovak, szarvasmarhák és juhok részére.

50 év óta a legtöbb istállóban használatban étvágytalanság, rossz emésztésnél, a tej javítására s a tejelés fokozására.

Egy doboz ára K 1.40, fél doboz 70 fillér.

Kwizda-féle

korneuburgi marhatáppor csakis ezen védjeggyel valódi.

Főraktár: Török József gyógyszerész, Budapest, VI., Király-utca 12. szám. VI., Andrássy-ut 26. szám.

Figyelem!

Szőlőoltványt, szőlővesszőt ne rendeljen addig, míg tőlem árjegyzéket nem kér! Gyökeres oltványok ezre 140 korona. Delaware ezre 100 korona.

Cím:

Szigyártó Nagy Mihály
Felsőseged, Somogy megye.

Vétel és kölcsön, új és egyszer használt, kartellen kívüli

burgonya-
mag-
gabona-
faszén-
gyapju-

ZSÁK

kazal-
repeze-
behordó-
rostaal-
waggon-

PONYVA

NAGEL ADOLF

Budapest, Arany János-utca 10.

„HUNGARIA“ kettős kévkötelek favéggel, aratógép zsinetek, szőlőkötöző fonal, kötélárú, zsák-zsinog, lopokróc. — Zsák- és ponyvagár. Kölcsönintézet. Vétel, eladás és cserélés. — Sürgőncím: Nagel Budapest. — Vidéki telefon 35—92.

VILÁGREKORD!

A világon a leg-
első szabadalm.

forrógőzeke

VILÁGREKORD!

300 fokot meghaladó
gőztulhevitással. ::::

Schmidt Vilmos mérnök doktor szabad. füsteső-tulhevitője. — Gőzekékre egyedül jogosított gyártója Kemna J. gőzekegyára.

Egyetlen gőztulhevitő, melyről a gőzekegyártásban egyszerűségénél és szoliditásánál fogva — a gép súlyának emelkedése nélkül egyáltalán szó lehet.

50%-kal nagyobb munkateljesítés, 30% szén- és 40% vizmegtakarítás mellett.

E G jegyű gép, mindegyik:

200 lóerő folytonos munkateljesítéssel,

300 lóerő legnagyobb munkateljesítéssel.

3400-nál több dr. Schmidt-féle szabadalmazott gőztulhevitő van üzemben vasúti mozdonyokon.

E K jegyű gép, mindegyik:

170 lóerő folytonos munkateljesítéssel,

250 lóerő legnagyobb munkateljesítéssel.

Kétegyprendszer, sodronykötélátvitel. — Ugy nedves, mint egészen száraz esztendőkből egyedül biztos munkateljesítés.

Szakprofesszorok által szántóföldeken végzett kísérletek eredményéről értesítéssel, kimerítő felvilágosítással, prospektussal és költségvetéssel érdeklődőknek díjmentesen, készséggel szolgál:

KEMNA J. gőzekegyára magyarországi igazgatósága

Interurban telefon 91—21.

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 8.

Sürgőncím: Kemna Budapest.